Burgerraad voor het klimaat

Cyclus 3: Deel- en samenwerkingseconomie

Eerste antwoord van de Brusselse Regering op het Burgeradvies

Introductie

Beste leden van de Burgerraad,
geachte lezer,

Als staatssecretaris bevoegd voor de Burgerraad mag ik u met dit rapport het eerste antwoord van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering bezorgen op de aanbevelingen en voorstellen van de derde Burgerraad voor het klimaat. Ik wil daarbij eerst en vooral de leden van de Burgerraad bedanken voor hun inzet, engagement en de kwaliteit van hun werkzaamheden. Deze cyclus stond in het teken van de vraag *"Welke plaats willen we tegen 2050 geven aan delen en samenwerken in onze consumptie- en productiepatronen in Brussel?"*, en heeft geleid tot aanbevelingen en prioriteiten die een waardevolle bijdrage vormen aan het Brusselse klimaatbeleid.

De voorstellen rond deelinitiatieven, burgerinitiatieven, gedeelde mobiliteit en energiegemeenschappen bieden concrete inzichten in hoe we de klimaattransitie toegankelijker, inclusiever en meer gedragen kunnen maken. Ze tonen hoe samenwerking tussen burgers, verenigingen, ondernemingen en overheden kan bijdragen aan duurzame oplossingen en illustreren de meerwaarde van burgerparticipatie voor de verdere uitwerking van het Brusselse klimaatbeleid.

We gaan er mee aan de slag!

De inzichten en voorstellen van de Burgerraad zullen de regering de komende maanden helpen bij de verdere uitwerking van concrete acties en beleidsinitiatieven, waarover we in een tweede regeringsantwoord zullen rapporteren.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Ans Persoons
Staatssecretaris van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, bevoegd voor Leefmilieu, Klimaat, Stadsvernieuwing, Erfgoed en Imago van Brussel.

Eerste analyse en antwoord van de Regering

Zoals bepaald in de procedure van de Burgerraad voor het klimaat heeft de regering, met de hulp van haar administraties, de aanbevelingen van de burgers geanalyseerd en, in dit rapport, een stappenplan opgesteld waarin het type opvolging wordt gespecificeerd dat aan elk van die aanbevelingen kan worden gegeven. Dit is de eerste feedback van de regering, die in oktober 2027 zal worden gevolgd door een tweede feedback om de analyse te verfijnen en uit te leggen welk gevolg er eventueel aan elk van de aanbevelingen is gegeven. De regering wil haar waardering uitspreken voor de inzet en de nauwgezetheid waarmee de leden hebben bijgedragen aan deze collectieve denkoefening, en zij dankt de Raad voor de kwaliteit van zijn bijdrage.

Enkele aanbevelingen werden licht aangepast of opgesplitst om een antwoord te kunnen geven. Indien dit het geval is zal dit ook worden vermeld.

Woordenlijst:

Het type opvolging dat wordt gegeven is aangeduid per aanbeveling. Om de lectuur te vergemakkelijken vindt u hieronder de betekenis van de termen die gebruikt worden.

- **Opvolging:** de aanbeveling zal opgevolgd worden. Een meer concreet antwoord zal gegeven worden tijdens de tweede feedback in oktober 2027.
- **Gedeeltelijke opvolging:** een deel van de aanbeveling zal opgevolgd worden.
- **Wordt geanalyseerd:** er moet eerst een analyse uitgevoerd worden alvorens kan bepaald worden of een gevolg kan worden gegeven of niet.
- **Niet opgevolgd:** de aanbeveling wordt niet opgevolgd, de reden wordt vermeld.
- **In uitvoering:** acties, strategieën of een legaal kader dat antwoord op de aanbevelingen zijn in de voorbereidingsfase.
- **In uitvoering en handhaving:** acties, strategieën of een legaal kader dat antwoord op de aanbevelingen bestaan reeds.

U vindt voor elk voorstel ook het voorziene type actie terug, zodat de opvolging tegen de tweede reactie van de Regering kan evolueren naar meer concrete maatregelen.

In analyse

- Een interne analyse uitvoeren binnen de betrokken administratie.
- Een werkgroep oprichten of een bestaande werkgroep versterken.
- Een analyse uitvoeren in overleg met de betrokken actoren uit de privésector.
- Een haalbaarheidsstudie opstarten om de mogelijkheden voor de uitvoering van een concreet project te beoordelen.

Opvolging

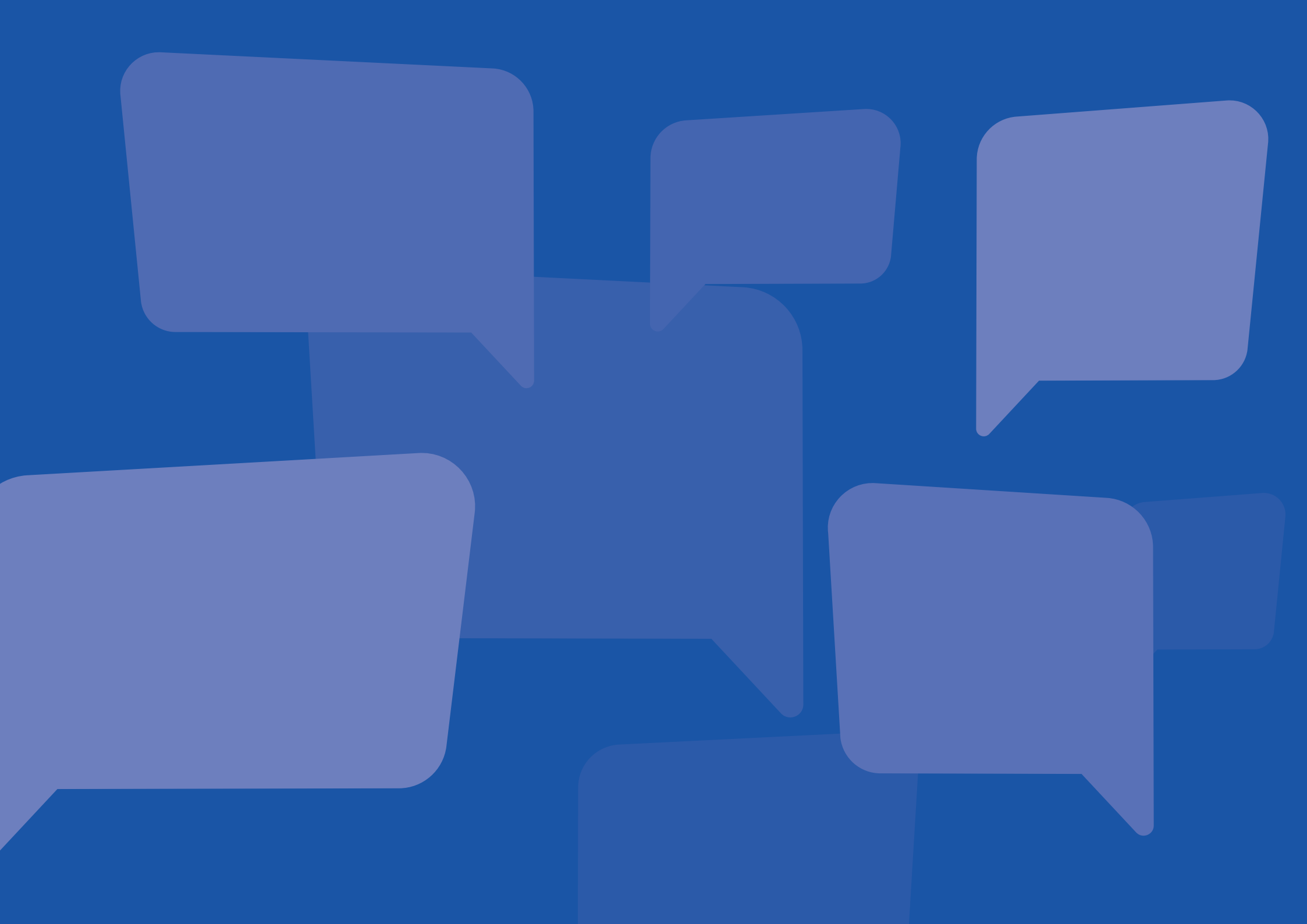
- De betrokken administraties de opdracht geven om het voorstel uit te voeren.
- Het voorstel opnemen in een plan of strategie bij de volgende herziening.
- Een budget toewijzen om de uitvoeringsmodaliteiten van het voorstel te onderzoeken.
- Intern analyseren en bepalen welke acties kunnen worden ondernomen.
- Een werkgroep oprichten of een bestaande werkgroep versterken.

Uitvoering

- Het voorstel wordt al uitgevoerd of maakt reeds het voorwerp uit van een concrete actie.

Geen opvolging

- Het voorstel valt niet onder de gewestelijke bevoegdheden; er zal een brief worden overgemaakt aan het federale niveau.

Inhoudstafel

Thema 1

Lokale initiatieven voor delen en samenwerking ondersteunen p. 8 - 33

Thema 2

Autodelen aanmoedigen p. 34 - 47

Thema 3

Energiedelen ontwikkelen p. 48 - 51

Thema 4

Naar gedeelde woningen p. 56 - 59

Thema 1

Lokale initiatieven voor delen en samenwerking ondersteunen

1 Een Gewestelijk zichtbaarheidsplan opstellen

Dit voorstel is een fundamenteel startpunt, want het gebrek aan zichtbaarheid is een groot obstakel om gebruik te kunnen maken van de initiatieven voor gedeeld gebruik. Velen van ons waren zich niet bewust van alle activiteiten en mogelijkheden die al bestaan. Sommige initiatieven zijn gestopt, omdat ze niet bekend genoeg waren en te weinig gebruikers hadden. De gebruikelijke distributiekanalen (sociale netwerken, mond-tot-mondreclame) zijn niet voldoende om alle doelgroepen te bereiken (vooral mensen die niet op sociale netwerken zitten of die een andere taal spreken). Het doel van dit plan is om die initiatieven meer bekendheid te geven zodat ze de kritische massa bereiken die nodig is om hun voortbestaan te garanderen (leden, vrijwilligers, financiering), om het publiek bewust te maken van een meer verantwoorde consumptie en afvalvermindering, om de sociale impact van deze projecten te benadrukken (creëren van lokale banden, tegengaan van isolement) en om te voorkomen dat veelbelovende initiatieven moeten stoppen of dat deze diensten in slechts een paar wijken een plek vinden.

Dit 'Gewestelijk zichtbaarheidsplan' zal de nadruk leggen op het economische aspect van deze deelinitiatieven, namelijk dat we geld uitsparen wanneer we delen en diensten toegankelijker maken, en zal ernaar streven een breed publiek te bereiken via een groot aantal verschillende communicatiekanalen, waarmee Brusselaars van alle leeftijden bereikt worden. Dit plan moet communicatietools voorstellen die verschillend zijn voor alle generaties.

Dit plan moet verschillende luiken omvatten:

- **Een publieke communicatieruimte reserveren** voor deze projecten, met een verplichting voor gemeenten om te zorgen voor een goed zichtbaar paneel of een fysieke ruimte waar informatie over lokale initiatieven voortdurend kan worden weergegeven, en het gebruik toe te staan van gewestelijke reclamepanelen (bv. contracten met JCDecaux) voor bewustmakingscampagnes en om diensten te presenteren (babytheken, gereedschapsbibliotheken enz.).
- **Een online platform opzetten met een overzicht van alle initiatieven in een eenvoudige, meertalige interface**, waar verenigingen zelf kunnen verwijzen naar hun activiteiten (Wikipedia-stijl) met moderatie door een gemachtigde instantie, om de betrouwbaarheid en relevantie van de informatie te garanderen, en presentatie per categorie (bv. doe-het-zelf, kinderen, sport) om het zoeken te vergemakkelijken en verschillende doelgroepen te bereiken. Deze website zou een soort gids zijn van alle bestaande initiatieven om te delen (bv. supermarkten die parkeerplaatsen ter beschikking stellen, burgerinitiatieven en acties van verenigingen) met 2 opties: een basis met de lijst en een cartografie van het Gewest (met een geolokalisatie-optie). Deze website brengt het aanbod om objecten/diensten te delen en aanvragen samen.
- **Lokale communicatiekanalen inzetten:** Er kan gecommuniceerd worden via: wijkkranten, posters in scholen, metrostations, jeugdcentra of verzorgingstehuizen om alle leeftijden te bereiken. Ook kunnen opvoeders van jeugdcentra, afdelingen duurzame ontwikkeling van lokale overheden, sociale actoren enz. ingezet worden als ambassadeurs voor informatie en gebruik van het platform.
- **Bewustmakingscampagnes in verschillende talen** om de kosmopolitische gemeenschappen in Brussel te bereiken met opvallende afbeeldingen, in plaats van lange teksten. Geschreven materiaal (flyers) moet inclusief zijn (klare taal die gemakkelijk te lezen en te begrijpen is en braille integreren).
- **De woordenschat rond delen verduidelijken en promoten:** communiceren in eenvoudige en steeds dezelfde termen (bv. 'uitlenen van voorwerpen', 'uitwisselingsruimte') om het grote publiek vertrouwd te maken met het idee van delen.

1e antwoord

De bevindingen van de burgers worden volledig gedeeld: een gebrek aan zichtbaarheid, gecombineerd met structurele belemmeringen (toegankelijkheid, kosten, locatie, concurrentie van nieuwe goederen) zorgt ervoor dat deelinitiatieven moeilijk ingang vinden bij het grote publiek. Bovendien lukt het met de huidige communicatiekanalen niet om alle doelgroepen te bereiken – een bekend probleem bij elk beleid dat streeft naar gedragsverandering op het vlak van milieu.

In antwoord hierop stellen de burgers een Gewestelijk zichtbaarheidsplan voor, gebaseerd op een inclusieve en gecoördineerde communicatie via meerdere kanalen (informatieborden in de publieke ruimte, gewestelijke campagnes, een gecentraliseerde meertalige website en lokale communicatiekanalen), waarbij de gemeenten worden betrokken, evenals een harmonisatie van de woordenschat, zodat deze initiatieven meer bekendheid krijgen en meer ingeburgerd raken.

Tot nu toe werden experimenten op het gebied van functionaliteitseconomie of deeleconomie ondersteund via de tools van de Shifting Economy, de strategie voor economische transitie van het Gewest (Becircular, Coopcity, …), de projectoproep 'Klimaatplan' voor gemeenten en OCMW's en de projectoproep 'Vooruit met de Wijk'. Andere gewestelijke of gemeenschapsinstellingen ondersteunen het uitleen- en verhuuraanbod binnen hun bevoegdheidsgebied (voorbeeld: de fietsbiebs die worden gesteund door de VGC, bepaalde gemeenten enz.).

Er werd ad hoc gecommuniceerd om bestaande projecten onder de aandacht te brengen: tips, interviews met gebruikers en een overzicht van 'goede adressen' op de website van Leefmilieu Brussel.

Het nieuwe Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan wordt momenteel uitgewerkt. De onderzochte pistes zouden kunnen leiden tot een gewestelijk netwerk van objectbibliotheken*, met als doel de gebruikers een overzichtelijk, toegankelijk en complementair aanbod te presenteren.

Die pistes zijn:

- De bevordering van 'as a service'-modellen integreren in de economische instrumenten ervan (Shifting Economy),
- De netwerkvorming van initiatieven voor het uitlenen en delen van spullen en apparatuur (hierna 'lerend netwerk' genoemd) ondersteunen om informatie en goede praktijken uit te wisselen en samen te werken om rendabele bedrijfsmodellen te vinden, en manieren om het aanbod en de vraag op te schalen. Het doel is om de actoren te helpen hun diensten geografisch uit te breiden binnen het Brusselse grondgebied, te streven naar een zelfbedruipend beheer en tegelijkertijd de tarieven voor het lenen betaalbaar te houden.
- Beter communiceren door het stimuleren van lenen en delen op te nemen in het communicatieplan over het verlengen van de levensduur van goederen. Het doel zou zijn om bestaande initiatieven bekend te maken, net als de milieu-, economische en sociale voordelen die lenen en delen opleveren. In afwachting van de lancering van een dergelijke campagne zal Leefmilieu Brussel een basiscommunicatie voortzetten via de bestaande kanalen (nieuwsbrief, blog van Leefmilieu Brussel, jaarlijkse publicaties op sociale media). ›

* Met 'netwerk van objectbibliotheken' bedoelen we een gestructureerd geheel van uitleen- en deelinitiatieven op het grondgebied (objectbibliotheken, objectplatformen enz.)

1e antwoord

De prioriteit zal liggen bij de gereedschapsbibliotheken.

Los van het toekomstige Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan zal Leefmilieu Brussel een werkgroep oprichten die wordt ondersteund door Brussel Economie en Werkgelegenheid. Die werkgroep zou moeten uitmonden in rondetafelgesprekken om initiatiefnemers van bestaande projecten in Brussel of elders in contact te brengen met institutionele actoren (bijv.: Citydev, het loket tijdelijk gebruik, de COCOF en de VGC, ...) of particuliere actoren (bijv.: grote bedrijven, universiteiten, ...), federaties (bijv. BRUXEO, FEBISS, BRULOCALIS enz.) of verenigingen (bijv. Transformisten, Coopcity enz.). Het doel is om een 'lerend netwerk' op te zetten en te onderzoeken hoe we de belemmeringen voor de groei van de initiatieven kunnen wegnemen. Dit netwerk zal worden gevraagd om de uitvoering te evalueren van de maatregelen die werden voorgesteld door de Burgerraad voor het klimaat (ontwikkeling van een website, communicatiecampagnes, inschakeling van lokale communicatiekanalen enz.). Bovendien zullen we, afhankelijk van de beschikbare middelen, nagaan of het zinvol en haalbaar is om bepaalde kwesties met betrekking tot de ontwikkeling van een netwerk van gereedschapsbibliotheken te integreren in het op gedragswetenschappen gebaseerde actieonderzoek (Citizen Waste).

In het kader van deze analyse zal het van essentieel belang zijn om gebruik te maken van bestaande platformen, zoals Hub.info, en die te optimaliseren om duidelijkere en toegankelijkere informatie te verstrekken en de zichtbaarheid van de initiatieven te vergroten. Er zal ook moeten worden gezorgd voor coördinatie tussen de verschillende bevoegde autoriteiten om een samenhangende en begrijpelijke communicatie naar het grote publiek te waarborgen.

Type opvolging

Opvolging

Actie

Opvolging - Een werkgroep oprichten of versterken

2 Een fysieke 'incubator' oprichten voor vzw's en burgerinitiatieven uit de deeleconomie, die beheerd wordt door het Gewest

Veel samenwerkingsinitiatieven hebben moeite om te overleven door een gebrek aan stabiele ondersteuning en voldoende zichtbaarheid. Burgers kunnen gemakkelijk ontmoedigd raken door de administratieve complexiteit van het opzetten of onderhouden van een project. Kleine organisaties besteden "vaak meer tijd aan het invullen van formulieren dan aan het uitvoeren van hun werk". Een bedrijfsincubator of start-up accelerator is een ondersteunende structuur voor het opzetten van bedrijven. De incubator kan ondersteuning bieden bij het vinden van een locatie, opleiding, advies en financiering tijdens de eerste levensfasen van het bedrijf, in dit geval van de vzw. Er bestaan op gewestelijk niveau al programma's als Vooruit met de wijk, maar dat zijn projectoproepen voor burgers en we willen dit graag uitbreiden naar verenigingen uit de deeleconomie, die ook een ecologische impact hebben.

De incubator zou een fysieke plek zijn, omdat we persoonlijk contact tussen mensen die geïnteresseerd zijn heel belangrijk vinden. Vanuit dat idee van delen en samenwerken stellen we een unieke ruimte voor, helemaal gericht op de deel- en samenwerkingseconomie. Het doel van deze incubator is om projecten van de grond te krijgen, zodat initiatiefnemers zich kunnen richten op hun kerntaak in plaats van op het vaak lastige proces van het lanceren van initiatieven (financiële planning, administratieve procedures enz.). Zowel experten als vrijwilligers met een schat aan ervaring zullen projectleiders ter plaatse ondersteunen. Het doel is om projectleiders te professionaliseren om de levensvatbaarheid van hun projecten op lange termijn te garanderen en om de bundeling van middelen en de toegang tot expertise te verbeteren. De initiatieven op eenzelfde plek verzamelen zorgt voor meer ondersteuning en dit geeft de initiatieven ook meer zichtbaarheid. In dat opzicht legt dit voorstel de link met het gewestelijk zichtbaarheidsplan. Overigens zou een beter territoriaal netwerk burgers ook extra kunnen aanzetten om deel te nemen aan collectieve projecten of er zelf op te zetten. Om dit netwerk te verbeteren, moeten we nadenken over lokale steunpunten, met minimaal één steunpunt in elke gemeente, als aanvulling op de oprichting van deze incubator. Bovendien komt er een online informatiecentrum zodat mensen vragen kunnen stellen, online afspraken kunnen maken en zich kunnen voorbereiden op hun bezoek aan de incubator.

1e antwoord

De burgers vragen dat de gewestelijke ondersteuning zich niet zou beperken tot deelinitiatieven die worden getrokken door burgers. Zij zijn van mening dat projecten zich zouden moeten ontwikkelen binnen de non-profitsector, gedragen door verenigingen, of in het kader van sociaal ondernemerschap. Ze wijzen op verschillende belemmeringen die moeten worden weggenomen, zoals de administratieve complexiteit en het gebrek aan structurele steun om de projecten voort te zetten.

Zoals eerder vermeld, is het huidige beleid vooral gericht op het uittesten van verschillende modellen. Die aanpak moet worden versterkt om een netwerk van objectbibliotheken te kunnen ontwikkelen door het aanbod te vergemakkelijken en de vraag te stimuleren.

We zijn geen voorstander van de oprichting van een nieuwe gewestelijke incubator. Het zou beter zijn om een inventaris van beschikbare locaties op te stellen, de bestaande structuren in kaart te brengen en een gezamenlijk traject voor het lokaliseren en begeleiden van projecten te organiseren. Dat is wat in het Oxgène-plan is voorzien. In het kader van dit plan zullen bedrijven ondersteuning krijgen bij het vinden van ruimtes die aansluiten bij hun eisen op het gebied van vastgoed, stedenbouw, techniek, energie en logistiek. Ze zullen beschikken over gecentraliseerde informatie over de beschikbare oppervlakten, gebruiksvoorwaarden, termijnen en bevoegde contactpersonen. En het Gewest zal een gemeenschappelijk traject opzetten om economische ruimtes gemakkelijker te kunnen lokaliseren en in gebruik te nemen, hetzij permanent, hetzij tijdelijk. ›

1e antwoord

In het kader van een lerend netwerk zal Leefmilieu Brussel de ontwikkelingen rond nieuwe initiatieven blijven volgen. Indien nodig zal Leefmilieu Brussel verschillende actoren uitnodigen om diensten voor te stellen die nog niet bestaan in Brussel (bijvoorbeeld uitleensystemen via slimme zelfbedieningskluisjes, zoals die van het bedrijf 'Les Biens en communs' in Frankrijk of de 'Library of Things' in Londen, …).

Coopcity is het centrum voor sociaal en coöperatief ondernemerschap in Brussel. Het centrum biedt begeleiding voor sociale ondernemers in Brussel en sensibiliseert voor sociaal ondernemerschap. Coopcity ontvangt momenteel subsidies van BEW in het kader van een overeenkomst voor de periode 2022-2026. In de loop van 2026 moet een nieuw samenwerkingskader worden uitgewerkt om de ondersteuning van de organisatie op lange termijn te waarborgen.

Initiatieven op het gebied van deeleconomie en burgerinitiatieven vallen soms onder de noemer sociale economie en sociaal ondernemerschap. Het kan bijgevolg zinvol zijn om in de nieuwe, op te stellen overeenkomst het voorstel van de Burgerraad op te nemen in de taken en het werkkader van Coopcity.

Coopcity richt zich echter op het ondersteunen van projecten die zich al in een verder gevorderd stadium bevinden. Daarom zou men kunnen overwegen om een samenwerking aan te gaan met Déclic en Perspectives, dat net tot doel heeft groepen te helpen hun ideeën om te zetten in concrete projecten.

Brussel Economie en Werkgelegenheid zal contact opnemen met Coopcity en Déclic en Perspectives om na te gaan of de door de BRK vastgestelde behoeften in het kader van de deeleconomie kunnen worden geïntegreerd in het huidige programma. De deel- en samenwerkingseconomie kan een motor zijn voor sociaal ondernemerschap.

Tegelijkertijd zal worden onderzocht hoe andere bestaande structuren in die dynamiek kunnen worden geïntegreerd om de lokale verankering te waarborgen, zoals de burgers voorstellen. Projecten als 'Greenbizz', een echte incubator met een fysieke locatie, en de lokale economieloketten (met name de Village Partenaire) zouden uitstekend kunnen fungeren als lokale schakel.

Leefmilieu Brussel zal contact opnemen met de verschillende actoren om het nut van de objectbibliotheken toe te lichten en samen met hen na te gaan of ze belangstelling hebben om de netwerkvorming tussen de actoren te volgen, zoals voorgesteld in punt 1 (c), en eventueel de structuren te begeleiden.

Type opvolging	Actie
Wordt onderzocht	Wordt onderzocht - Intern onderzoeken

3 Subsidies aanpassen aan het stadium van ontwikkeling van verenigings- en burgerinitiatieven

Vandaag lopen veel vzw's en burgerinitiatieven vast door een wirwar aan administratieve regels en tijdelijke subsidies. Projectoproepen vragen veel tijd en energie, zonder garantie op succes. Bovendien zijn subsidies vaak afhankelijk van politieke windrichtingen, wat voor onzekerheid zorgt. Er is nood aan een stabieler economisch model voor verenigingen — om projecttrekkers niet op te branden, om beter bestuur te ondersteunen met meer betrokkenheid en transparantie, en om ruimte te creëren voor vernieuwing en durf, zonder voortdurende financiële stress.

Om initiatieven te verduurzamen stellen we voor dat wanneer initiatieven een aanvraag voor een hernieuwing van een financiering indienen, deze op een eenvoudigere manier (dan de originele aanvraag) hernieuwd kan worden, door de administratieve last te verlichten van het indienen van de hernieuwings-aanvraag en bijhorende rapporten, en dat gedurende een periode van één of twee jaar na de originele aanvraag.

Voor projecten die bewezen hebben maatschappelijk nuttig te zijn, zouden ook subsidies voor een langere termijn van bijvoorbeeld 5 jaar kunnen worden vastgelegd, opnieuw om de administratieve last te verlagen en meer zekerheid. D.w.z. de fondsen zouden in de begroting worden opgenomen en in de loop van de tijd volgens bepaalde criteria worden toegekend. Een besproken voorstel was een burgerjury (of -panel) op te richten om te beslissen over de toekenning van bepaalde subsidies, met transparantiecriteria (klimaatimpact, sociale impact, aantal begunstigden enz.).

1e antwoord

De burgers wijzen erop dat de korte looptijd van de subsidies en de administratieve last de deelinitiatieven ondermijnen en ertoe leiden dat projecttrekkers de moed verliezen. Ze stellen voor om de financiering aan te passen, bijvoorbeeld via meerjarige financieringen (tot 5 jaar) voor projecten waarvan het maatschappelijk nut is aangetoond. Ze stellen ook voor om te zorgen voor meer transparantie en meer betrokkenheid van burgers, onder meer door middel van duidelijke impactcriteria en, eventueel, burgerjury's voor de toekenning van bepaalde subsidies.

Momenteel wordt gewerkt aan een nieuw subsidiekader, onder meer in het kader van de begrotingscontrole en de meerjarenplanning. Het doel is om zowel de subsidieverlenende instanties als de begunstigde organisaties meer voorspelbaarheid te bieden. Dat houdt met name in dat duidelijkere subsidieovereenkomsten moeten worden opgesteld, die de wederzijdse rechten en plichten met betrekking tot het gebruik van overheidsmiddelen kunnen waarborgen.

Om op dit voorstel van de Burgerraad te kunnen antwoorden, moet een duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen economische steun aan bedrijven en subsidies voor vzw's en burgerinitiatieven. Voor de bedrijven kan een verband worden gelegd met de maatregel uit het Oxygène-plan. In het kader van dat plan zal de economische steun overzichtelijker, voorspelbaarder en sneller worden, zodat er kan worden tussengekomen op het meest cruciale moment voor bedrijven. Het Gewest zal de middelen concentreren op projecten die een aantoonbare impact hebben op de economische activiteit, de werkgelegenheid, de ontwikkeling, de energietransitie, de aanpassing aan de klimaatverandering en de veerkracht van bedrijven. Elke maatregel zal worden geëvalueerd en kan worden gehandhaafd, vereenvoudigd, gecombineerd, bijgestuurd, vervangen of afgeschaft. De toegang tot de steun zal ook worden aangepast aan de modellen van collectief en gedeeld ondernemerschap, waarbij de traceerbaarheid van de uitgaven en het ontbreken van dubbele financiering worden gewaarborgd.

Zoals eerder vermeld, bestaat er geen specifiek financieel instrument voor deelinitiatieven. Indien nodig zijn er instrumenten beschikbaar die als voorbeeld kunnen dienen of kunnen worden aangepast. Het gaat bijvoorbeeld om:

meerjarige subsidies die worden toegekend in het kader van de erkenning en de subsidiëring van de verenigingen en de projecten ter verbetering van het stadsmilieu en het leefklimaat in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Het huidige beleid moet worden aangepast, rekening houdend met de begrotingsrealiteit van het Gewest. Om te bepalen of en hoe deze moeten worden aangepast, is het belangrijk om eerst de resultaten te verzamelen via de rondetafelgesprekken die zijn opgezet in het kader van het eerder genoemde 'lerende netwerk'. Zodra we een duidelijker beeld van de situatie hebben, kunnen we nader bekijken welke maatregelen moeten worden genomen.

Type opvolging

Wordt onderzocht

Actie

Wordt onderzocht - Intern onderzoeken

4 Een federatie van vzw's en spelers in de deeleconomie oprichten

Enkele verenigingssectoren (jeugdwerk, ouderen enz.) zijn al gestructureerd in federaties, waardoor ze hun belangen beter kunnen verdedigen. Deelinitiatieven blijven versnipperd en missen een gemeenschappelijke stem voor de dialoog met de overheid. Het oprichten van een gewestelijk netwerk van vzw's rond de deeleconomie kan zorgen voor een sterke gezamenlijke stem richting het gewest. Zo'n netwerk zou het overleg en de belangenbehartiging vergemakkelijken, de uitwisseling van goede praktijken stimuleren, middelen bundelen, projecten meer zichtbaarheid geven en sociale innovatie versterken. Het Gewest zou een jaarlijkse bijeenkomst kunnen organiseren om aanbevelingen op te stellen en best practices en ervaringen uit te wisselen.

Een federatie is geen doel op zich. Het doel is om een netwerk te creëren van verenigingen in de deel- en samenwerkingseconomie en om contacten te leggen die hen meer politieke invloed geven. Deze federatie zou naast pleitbezorgingsacties onder andere de volgende acties kunnen ondernemen: zorgen voor bewustwording rond het belang van mentaliteitsverandering in de maatschappij en de toegevoegde waarde (sociaal en ecologisch) van de deeleconomie, het creëren van partnerschappen tussen verschillende vzw's en burgerinitiatieven

1e antwoord

Volgens de burgers blijven initiatieven in de deeleconomie versnipperd – in tegenstelling tot andere verenigingssectoren die zich al in federaties hebben georganiseerd. Dat gebrek aan structuur beperkt hun vermogen om hun belangen te behartigen en met de overheid in dialoog te treden. Daarom bevelen ze aan om een gewestelijk netwerk op te richten van verenigingen in de deeleconomie, om zo de collectieve invloed te vergroten, belangenbehartiging bij het Gewest te vergemakkelijken, de uitwisseling van goede praktijken te stimuleren, middelen te bundelen en de projecten meer zichtbaarheid te geven. Dat netwerk zou met name kunnen worden ondersteund door een jaarlijkse bijeenkomst te organiseren om ervaringen uit te wisselen, aanbevelingen te formuleren en sociale innovatie te bevorderen. Het doel is niet noodzakelijk om een formele federatie op te richten, maar veeleer om contacten te leggen en te zorgen voor coördinatie tussen de betrokken actoren met het oog op een grotere politieke en maatschappelijke impact.

De regering steunt dat voorstel, dat de samenwerking tussen initiatieven zal verbeteren en die met de overheid zal vergemakkelijken.

Sommige structuren zijn aangesloten bij overkoepelende vzw's (bijv.: Tournevie, Babytheek met De Transformisten). Het is aan de actoren zelf om te beslissen of een federatie hen kan helpen bij hun ontwikkeling. Het opzetten van een 'lerend netwerk', zoals bedoeld in punt 1.c, kan hen daarbij helpen. Deze bijeenkomsten zullen duidelijk maken welke ondersteuning nodig is om een sterke federatie tot stand te brengen. Die ontmoetingen zullen ook de mogelijkheid bieden om vast te stellen welke ondersteuning nodig is voor de eventuele oprichting van een sterke en representatieve federatie. Het lijkt dan ook beter om de oprichting van een formele federatie niet verplicht te stellen, maar de actoren zelf te laten beoordelen of een meer gestructureerde vertegenwoordiging wenselijk is.

Type opvolging

Gedeeltelijke opvolging

Actie

Opvolging - Een werkgroep oprichten of versterken

5 Uitbreiding van traditionele bibliotheekdiensten

Bibliotheken zijn vertrouwde plekken in de buurt, tegelijk een publieke instelling én een inspirerend deelmodel. Ze maken nu al deel uit van een duurzame consumptiecultuur, waardoor dit voorstel mooi aansluit bij hun bestaande missie.

Bij talrijke voorbeelden uit het buitenland zien we dat er veel meer dan boeken kan worden uitgeleend via de bibliotheek: speelgoed, gereedschap, sportuitrusting enz. Het doel is om de toegankelijkheid voor de minst mobiele burgers te verbeteren en een breed publiek te bereiken (gezinnen, studenten, ouderen enz.) doordat zij gebruik kunnen maken van een bestaande openbare dienst.

Het doel is ook om bibliotheken populairder te maken en hun rol op het vlak van de sociale cohesie te versterken. De activiteiten van bibliotheken diversifiëren betekent ook meer mensen aantrekken en een sector ondersteunen waar banen vaak onzeker zijn.

Tot slot betekent het dat er gebruik wordt gemaakt van bestaande vaardigheden (informatie en praktijken, kapitaliseren op gegevens van leden enz.) Bij deze uitbreiding van diensten gaat het niet alleen om het delen van voorwerpen, maar ook om het uitwisselen van diensten en kennis. Natuurlijk moeten we ook de lees- en rustruimtes behouden die essentieel zijn voor deze plaatsen.

We zijn ons ervan bewust dat bibliotheken onder de bevoegdheden van de gemeenschappen vallen. Om ons voorstel te ondersteunen, zou het Gewest, dat lokale gemeenten subsidieert, bibliotheken kunnen aanmoedigen/helpen die een percentage van hun ruimte aan deze initiatieven voor gemeenschappelijk gebruik wijden.

- Gemeentelijke bibliotheken hun aanbod laten uitbreiden met gereedschap, sportuitrusting, spelletjes of materiaal voor jonge ouders (babytheken).
- Een reizende 'gereedschapsbus' of 'babytheekbus' creëren, naar het voorbeeld van de bibliobus, die verschillende wijken aandoet om materiaal uit te lenen.

1e antwoord

Het voorstel om de bibliotheekdiensten uit te breiden met de mogelijkheid er alledaagse gebruiksvoorwerpen te lenen is interessant omdat hiervoor grotendeels kan worden voortgebouwd op wat al bestaat. De locaties zijn al beschikbaar en zouden geleidelijk kunnen worden aangepast, zonder grote investeringen. Bovendien wordt het personeel grotendeels al gefinancierd en beschikt het over direct inzetbare vaardigheden op het gebied van spullen uitlenen.

Maar voordat wordt beslist of de maatregel al dan niet wordt doorgevoerd, moet worden onderzocht hoe de verschillende belemmeringen kunnen worden weggenomen.

Bibliotheken vallen onder de bevoegdheid Cultuur, die in België door de Gemeenschappen wordt uitgeoefend. Ze worden dan ook voornamelijk door dat niveau gefinancierd. Elke wijziging in hun opdrachten vereist bijgevolg overleg met de bevoegde actoren, met name de COCOF, de VGC en de gemeenten, om na te gaan welke vormen van institutionele samenwerking kunnen worden opgezet. ›

1e antwoord

Naast het institutionele kader rijst ook de vraag naar de kwaliteit van de diensten en de ter beschikking gestelde voorwerpen. Er moet worden onderzocht hoe een adequate controle op de uitgeleende apparaten kan worden gewaarborgd – zowel qua werking als qua gebruikersveiligheid – om te vermijden dat het uitleenaanbod zich beperkt tot eenvoudige, laagtechnologische voorwerpen. Ook is het belangrijk om het bibliotheekpersoneel mee te krijgen, net als de vrijwilligers die er regelmatig werken.

Dat gezegd zijnde, is de extra behoefte aan ruimte en expertise niet per se groot, zoals blijkt uit bepaalde bestaande modellen van objectbibliotheken, zoals de Library of Things in Londen. De processen die in het kader van die initiatieven zijn opgezet, kunnen als basis dienen om de uitbreiding van de opdrachten van bibliotheken te vergemakkelijken.

Naast het onderhoud van apparaten is het essentieel om regelingen te treffen voor de reparatie van voorwerpen.

Om al die redenen is het zinvol om na te denken over de rol die de actoren die al actief zijn in de deel- en samenwerkingseconomie zouden kunnen spelen. Door samenwerkingsverbanden aan te gaan met gespecialiseerde organisaties zouden bepaalde vaardigheden kunnen worden gedeeld, met name op het gebied van technische controles of reparaties.

Deze maatregel zal worden behandeld in het kader van het 'lerend netwerk', zoals vermeld in punt 1.c, om in samenwerking met de verschillende actoren te onderzoeken hoe dit in de praktijk zou kunnen worden gebracht. Er moet een werkgroep worden opgericht om de operationele opmerkingen van de administraties te onderzoeken en toe te zien op de naleving van de doelstelling van duurzaam hergebruik.»

Type opvolging

Wordt onderzocht

Actie

Wordt onderzocht - Een werkgroep oprichten of versterken

Vrijwilligerswerk promoten

Naar onze mening is het essentieel om dit onderwerp in de discussies op te nemen om de kwestie te begrijpen en de complexiteit ervan aan te pakken, ook al valt het niet onder de bevoegdheid van het Gewest. Deelinitiatieven zijn vaak afhankelijk van vrijwilligers die tijd en middelen tekort komen. Vrijwilligers zijn vooral ouderen en studenten aangezien zij meer vrije tijd hebben. Hoewel vrijwilligerswerk mensen de kans geeft om nieuwe vaardigheden te leren, is er weinig erkenning voor in onze maatschappij. Geëngageerde personen worden vaak geconfronteerd met financiële druk of een gebrek aan beschikbaarheid. De onderstaande aanbevelingen vallen niet onder de bevoegdheid van het Gewest en zijn gedeeltelijk een zaak voor de federale regering. Toch willen we graag laten zien dat we de steun voor organisaties in de context van een hele reeks kwesties hebben bekeken, waaronder de noodzaak om het vrijwilligersbestand uit te breiden en te diversifiëren en om maatschappelijke erkenning en betrokkenheid te creëren, zonder vrijwilligerswerk uit te buiten als een vervanging voor tewerkstelling.

Enkele van onze aanbevelingen:

- 'Burgerverlof' invoeren voor de werknemers, door hen een quota van uren of dagen per jaar aan te bieden voor vrijwilligersactiviteiten bij erkende verenigingen binnen de deeleconomie of die het collectief belang nastreven. Dit voorstel kan ook deel uitmaken van een breder debat over de vierdaagse werkweek.
- Een 'Maatschappijdienst' oprichten in Brussel (naar het model van de burgerdienst), die jongeren en mensen die zich aan het heroriënteren zijn de kans geeft om mee te werken aan lokale initiatieven (bv. repair cafés, stadstuinen, gereedschapsbibliotheken) terwijl ze hun vaardigheden ontwikkelen. Deze maatregel komt ook terug in de burgeradviezen van cycli 1 en 2 van de Raad.
- Het belastingvrije deel van het bedrag dat aan een vrijwilliger kan worden betaald, verhogen en het gemakkelijker te combineren maken met andere sociale rechten (werkloosheid, studiebeurzen enz.), om de financiële obstakels weg te nemen die sommige mensen ervan weerhouden zich in te zetten.
- Werkzoekenden de mogelijkheid bieden om als onderdeel van hun ondersteuning in hun zoektocht een bepaald aantal uren te besteden aan verenigingen die delen promoten (onbetaalde stage of betaald tegen hetzelfde tarief als vrijwilligersovereenkomsten).
- Een vrijwilligersdag opzetten binnen scholen waar kinderen kunnen deelnemen aan wijkinitiatieven.

Het lijkt ons ook belangrijk hierbij om werken met de handen weer op te waarderen: op scholen om leerlingen zin te geven en het tekort aan banen in bepaalde sectoren op te vangen (zie het Right-to-Repair Europe initiatief), maar ook op de arbeidsmarkt. In diezelfde geest zou een beroep dat een label heeft dat aantoont dat het de circulaire economie bevordert, minder belast kunnen worden (bv. minder sociale bijdragen betalen of andere financiële voordelen), om zo aanwerving en dus het creëren van banen te stimuleren. Net zoals dat nu gebeurt voor beroepen die nu als knelpuntberoep worden bestempeld.

1e antwoord

De burgers benadrukken dat deelinitiatieven meestal afhankelijk zijn van vrijwilligers die over weinig tijd en middelen beschikken. Ze bevelen aan om vrijwilligerswerk beter te ondersteunen en meer erkenning te geven door de doelgroepen uit te breiden en te diversifiëren, met name via burgerverlof voor werknemers, een maatschappijdienst voor jongeren en mensen die zich aan het heroriënteren zijn, financiële stimulansen (verhoging van de belastingvrije vergoeding en eenvoudiger combinatie met sociale uitkeringen) en regelingen voor werkzoekenden, evenals het al op school sensibiliseren voor ambachtelijke beroepen. Dat punt is bij de administraties welbekend.

De aanbevelingen van de burgers hebben voornamelijk betrekking op federale bevoegdheden. Daarentegen worden al vijf jaar lang sensibiliseringsacties voor ambachtelijke beroepen getest via de steun aan RepairTogether voor de ontwikkeling van sensibiliseringsacties en reparatieopleidingen voor scholen en leerkrachten. Die sensibilisering voor reparatie voor schoolgroepen worden gepromoot via Leefmilieu Brussel in het kader van haar programma op het gebied van milieueducatie. Meer in het algemeen zullen nieuwe Europese regelgevingen inzake het recht op reparatie leiden tot een grotere behoefte aan reparateurs. Er worden verschillende maatregelen bestudeerd om hierop in te spelen.

De voorstellen van de Burgerraad zijn relevant, maar vallen onder de bevoegdheid van de federale overheid. Deze documenten zullen ter informatie aan de bevoegde autoriteiten worden toegezonden.

Het Gewest kan echter flankerend beleid voorstellen dat de federale acties kan ondersteunen of versterken. ›

1e antwoord

Het toekomstige Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan, dat momenteel door Leefmilieu Brussel wordt voorbereid en zich nog in de ontwerpfase bevindt, zou, afhankelijk van de beschikbare begrotingsmiddelen, de volgende maatregelen kunnen voorstellen:

- Kwalificerende opleidingstrajecten ontwikkelen die gericht zijn op beroepen in de reparatiesector, in samenwerking met de arbeidsbemiddelingsdiensten, beroepsfederaties en beheersorganisaties van UPV-stelsels. Het netwerk van de 'Missions Locales pour l'Emploi' zal worden ingezet om de opleidingsinhoud te testen en aan te passen.
- Acties opzetten om reparatie te bevorderen en burgers aan te moedigen om alledaagse voorwerpen zelf te repareren of te laten repareren.
- Financiële steun verlenen aan actoren uit het maatschappelijk middenveld die niet-commerciële buurtdiensten aanbieden, zoals Repair Cafés, doe-het-zelfwerkplaatsen in de buurt, fietspunten zoals Cyclo of Rue Voot, of fablabs.

We zullen dus de verzoeken die tot de federale bevoegdheden behoren, overmaken aan de federale overheid en nagaan welke aanvullende gewestelijke maatregelen mogelijk zijn: begeleiding van werkzoekenden, bewustmaking rond ambachtelijke beroepen en opleidingen op het gebied van reparatieberoepen.

Type opvolging

Niet opgevolgd

Actie

Niet opgevolgd - Het voorstel valt buiten de bevoegdheid; er zal een brief worden gestuurd naar de federale overheid

Een burgerjury of burgerpanel oprichten

Een besproken voorstel was een burgerjury (of -panel) op te richten om te beslissen over de toekenning van bepaalde subsidies, met transparantie-criteria (klimaatimpact, sociale impact, aantal begunstigden enz.).

1e antwoord

Zorgen voor meer transparantie bij het gebruik van overheidsmiddelen, in overleg met deskundigen en de betrokken partijen. Daartoe moet worden voortgebouwd op bestaande initiatieven die hun waarde al hebben bewezen, zoals het programma 'Vooruit met de Wijk / Inspirons le Quartier' en de door BEW georganiseerde projectoproepen.

In het kader van de door BEW georganiseerde projectoproepen werden voormalige winnaars soms uitgenodigd om deel te nemen aan de jury voor de selectie van nieuwe projecten. Op die manier kan de expertise van de jury worden aangevuld door een beroep te doen op personen van buiten de overheid, vanuit een meer 'praktijkgerichte' invalshoek.

De ervaring die in dat kader is opgedaan, zal worden geanalyseerd om na te gaan hoe dit verder kan worden uitgewerkt.

Type opvolging

Wordt onderzocht

Actie

Wordt onderzocht - Intern onderzoeken

Ondernemingen aanzetten om toenadering te zoeken tot deelinitiatieven

Samenwerkingsverbanden met grote bedrijven kunnen logistieke en financiële steun bieden, maar lopen zonder kader het risico om in greenwashing te vervallen. Bedrijven hebben soms onderbenutte gebouwen (lege verdiepingen, hallen enz.) waar projecten zich zouden kunnen ontwikkelen. Hoewel het ons ingewikkeld lijkt om grote bedrijven een verplichting op te leggen, denken we dat het interessant zou zijn om een win-winsamenwerking aan te moedigen (positieve zichtbaarheid voor het bedrijf, ruimte voor initiatieven). Het idee is om de schaal en de financiële middelen van grote structuren samen te brengen met de sociale en ecologische impact die lokale initiatieven nastreven. Het Gewest zou aan die dynamiek kunnen bijdragen met fiscale stimuli voor bedrijven (vermindering van gewestelijke of gemeentelijke belastingen) die ruimte, materiaal of lokalen gratis ter beschikking stellen aan lokale deelinitiatieven (bv. een leegstaand deel of een zaal van een gebouw). Bij het ter beschikking stellen van een ruimte zou het Gewest ook verschillende tarieven kunnen hanteren voor bedrijven en vzw's om hybride ruimtes te creëren met commerciële en niet-commerciële projecten.

Twee debatposities:

Een vruchtbaar partnerschap:

- Grote bedrijven kunnen de toegang tot deelproducten en -diensten vergemakkelijken, burgers geruststellen door die met een erkend merk te associëren en de grootschalige verspreiding van deelpraktijken aanmoedigen. Het kader voor donaties en sponsoring moet worden versterkt: donaties van materiaal aan verenigingen stimuleren (bv. huishoudelijke apparaten) door die acties tot een bepaalde limiet fiscaal vrij te stellen. Om greenwashing te voorkomen, moet er een rooster met criteria komen (klimaat en maatschappelijke impact) om het daadwerkelijke nut van die donaties te beoordelen.

Greenwashing en het verlies van onafhankelijkheid:

- Wel vrezen sommigen dat deze partnerschappen met multinationals of grote spelers kunnen leiden tot 'greenwashing' en een verstoring van de geest van lokale initiatieven, die 'bondgenoten' worden van de bedrijven waarvoor ze juist een alternatief moesten bieden. Er zou een anti-greenwashingcharter en toekenningsvoorwaarden kunnen worden ingevoerd (reële impact, geen marketingtruc).

1e antwoord

Volgens de burgers brengen samenwerkingsverbanden met grote bedrijven – hoewel ze middelen en nuttige zichtbaarheid kunnen opleveren voor deelinitiatieven – het risico met zich mee van greenwashing en verlies van onafhankelijkheid van de projecten, terwijl tegelijkertijd wordt vastgesteld dat veel ruimtes of middelen binnen die grote ondernemingen onderbenut blijven. Ze bevelen dan ook aan om een gestructureerde en evenwichtige samenwerking te bevorderen, met name via fiscale stimulansen om het ter beschikking stellen van ruimtes, materiaal of gebouwen aan lokale initiatieven aan te moedigen, en tegelijkertijd waarborgen in te voeren zoals een charter tegen greenwashing, toelatings- en impactcriteria, en een evaluatie van donaties en partnerschappen, om daadwerkelijke steun aan de deeleconomie te waarborgen zonder de sociale en milieudoelstellingen ervan te ondermijnen.

Zoals eerder vermeld, bestaat er geen specifiek financieel instrument voor deelinitiatieven. Er zijn alleen proefprojecten opgezet in het kader van verschillende soorten projectoproepen van het Gewest.

Financiële stimulansen voor grote ondernemingen lijken noch opportuun, noch noodzakelijk om de nagestreefde doelstellingen te bereiken. Bovendien brengt het gebruik van fiscale hefbomen aanzienlijke uitvoeringsproblemen met zich mee. Een dergelijke aanpak zou namelijk inhouden dat gedetailleerde informatie over de betrokken onroerende goederen, of over eventuele uitzonderingen die daarop van toepassing zijn, moet worden verzameld en verwerkt, met name aan de hand van kadastrale gegevens, wat een complexe en tijdrovende procedure is.

De bedrijven moeten worden betrokken bij het 'lerend netwerk', zoals vermeld in punt 1.c. Het netwerk zou kunnen worden opengesteld voor particuliere actoren om partnerschappen te stimuleren. In de werkgroep die belast is met het gezamenlijk uitwerken van de ontwikkelingsstrategie voor uitlenen en delen zouden actoren kunnen aansluiten zoals het loket tijdelijk gebruik, Citydev, de MIVB enz. De samenwerking tussen grote ondernemingen, kmo's, start-ups en actoren uit de sociale economie moet worden versterkt binnen de bestaande clusterinitiatieven, economische begeleidingsprogramma's en netwerken.

Type opvolging

Wordt onderzocht

Actie

Opvolging - Een werkgroep oprichten of versterken

Het wettelijk kader aanpassen en zorgen voor dekking van deelinitiatieven

- **Deelverzekeringen**: deelprojecten (zoals het delen van gereedschap) laten profiteren van hetzelfde type verzekering als diensten voor autodelen, waarbij zowel de persoon die uitleent als de persoon die leent gedekt is.
- **Uitbreiding van garantie**: bedrijven of verzekeraars aanmoedigen om meerjarige garanties aan te bieden voor geleende of gehuurde voorwerpen, zodat zowel particulieren als lokale initiatieven beschermd zijn tegen de risico's van schade of defecten. We zijn ons ervan bewust dat dit maatregelen zijn die afhankelijk zijn van het federale niveau.

1e antwoord

Bij het verhuren of uitlenen van voorwerpen moeten de goederen in goede staat verkeren en mogen ze geen risico's inhouden (veiligheid, schade, diefstal) voor zowel de gebruikers als de uitleners. De voorstellen van de burgers hebben betrekking op de uitbreiding van de garantie voor gehuurde goederen of het gezamenlijk afsluiten van verzekeringen. Deze twee punten zijn inderdaad van cruciaal belang. Ze werden ook genoemd in de studie over de 'commons' (https://leefmilieu.brussels/burgers/regionaal-beleid/rapporten-van-milieuprojecten/participatieve-studie-over-de-brusselse-commons) die werd uitgevoerd door Leefmilieu Brussel en Brussel Economie en Werkgelegenheid.

Dankzij de Europese regelgeving is er aanzienlijke vooruitgang geboekt op het gebied van de uitbreiding van de garantie voor goederen die op de markt worden gebracht. De invoering van een specifieke garantiedienst voor verhuurde goederen staat niet op de agenda.

Dit punt is dus belangrijk, maar in dit stadium is het nog te vroeg om een gewestelijke garantiedienst op te richten. Allereerst moeten de problemen worden gedocumenteerd in het kader van het 'lerend netwerk', zoals vermeld in punt 1.c. Om na te gaan welke gewestelijke hefbomen kunnen worden ingezet en om de federale overheid op de hoogte te brengen van de belemmeringen op vlak van burgerlijk recht, economisch recht of verzekeringsrecht.

Type opvolging	Actie
Wordt onderzocht	Wordt onderzocht - Intern onderzoeken

Voor gebouwen die voor tijdelijk gebruik worden aangeboden de verplichting opnemen om een of meer lokale initiatieven te behouden in het toekomstige bouwproject

Brussel heeft veel leegstaande ruimtes, hoewel veel verenigingen moeite hebben om een pand te vinden. Het gebruik van leegstaande locaties biedt mogelijkheden voor experimentele en goedkopere proefprojecten. Er bestaat een belasting voor eigenaars die hun eigendom leeg laten staan, maar die lijkt ons niet effectief genoeg, aangezien er nog steeds te veel leegstand wordt toegestaan. Het gaat erom dat het ter beschikking stellen van lokalen voor deelinitiatieven specifiek zou moeten worden aangemoedigd (bv. stadstuinen, repair cafés, uitwisselingsruimtes enz.). Voorbeeld: een gebouw wordt opengesteld voor tijdelijk gebruik en een vereniging kan er een initiatief uitwerken dat voorziet in een behoefte uit de buurt en sociale banden creëert (bv. atelier voor hergebruik en reparaties, waarbij kennis uit de buurt wordt gedeeld). Als de renovatiewerken dan beginnen, heeft de vereniging niet langer een plek om haar activiteiten uit te voeren en verliezen de buurtbewoners in dit geval een ruimte waar ze elkaar kunnen ontmoeten en voorwerpen/fietsen kunnen repareren. Als het architectuurproject dan een atelierruimte opneemt op het gelijkvloers, zou de vereniging haar activiteiten kunnen voortzetten.

Naar onze mening zijn dit drie vliegen in een klap: met dit voorstel verminderen we de verspilling van ongebruikte ruimtes, ondersteunen we de opkomst van projecten in buurten waar grond duur is en gaan we vastgoedspeculatie tegen door gemeenschapsgebruik te stimuleren.

1e antwoord

Wat de inhoud betreft, begrijpen we het voorstel van de burgers volledig en delen we hun bezorgdheid. Het toont aan dat er een sterke wil is om de lokale dynamiek en buurtinitiatieven ook na de fasen van tijdelijk gebruik te laten voortbestaan. Dit punt sluit overigens aan bij een koers die we eveneens ondersteunen: de ontwikkeling van een meer transitiegerichte benadering van het gebruik, die door het loket tijdelijk gebruik is aangemerkt als een aandachtspunt dat in Brussel moet worden versterkt.

We gaan echter niet in op het voorstel in de voorgestelde tool. De invoering van een bindende verplichting lijkt ons contraproductief te kunnen zijn. Het opleggen van verplichtingen aan particuliere actoren zou het tijdelijk gebruik immers kunnen afremmen, aangezien eigenaars vaak terughoudend zijn om zich 'de handen te laten binden' door verbintenissen op lange termijn.

Bovendien vindt het tijdelijk gebruik vaak plaats op reeds geïdentificeerde locaties en binnen reeds vastgelegde tijdsperiodes, voorafgaand aan ontwikkelingsprojecten waarvan de contouren soms al duidelijk vastliggen (of zelfs al zijn goedgekeurd via vergunningen). In die context zou het een illusie zijn om elk tijdelijk gebruik systematisch te willen omzetten in een transitie- of duurzaam project.

Bovendien is een project dat binnen een tijdelijk kader relevant is, niet noodzakelijkerwijs bedoeld of in staat om op de lange termijn stand te houden.

De overgang van tijdelijk naar permanent betekent een ingrijpende verandering van het economisch model, die voor projecttrekkers vaak moeilijk vol te houden is en de levensvatbaarheid van het initiatief in gevaar kan brengen.

Het lijkt dan ook zinvoller om, in plaats van verplichtingen op te leggen, de ontwikkeling van transitiemaatregelen te ondersteunen en aan te moedigen wanneer die zinvol zijn, en na te denken over de integratie ervan in een meer alomvattende en samenhangende stedelijke strategie.

In dat verband kunnen verschillende mogelijkheden worden overwogen, die nader zullen worden onderzocht.

Kortom, hoewel een verplichting niet de juiste hefboom lijkt te zijn, vormt de bezorgdheid van de burgers een krachtig signaal voor de ontwikkeling van een meer strategische en geïntegreerde benadering van de stedenbouwkundige praktijk van tijdelijke en transitiegerichte bezetting in Brussel. We gaan dus niet in op het voorstel als zodanig, dat erop gericht is hiervan een verplichting te maken. We zullen bekijken wat daadwerkelijk haalbaar is om de duurzaamheid van de projecten te versterken.

Type opvolging

Gedeeltelijke opvolging

Actie

Wordt onderzocht - Samen met de sector onderzoeken

Een samenwerking opzetten tussen het platform voor tijdelijk gebruik en de gewestelijke beheersdienst voor duurzame wijkcontracten en stadsvernieuwingscontracten

Om het aantal locaties voor tijdelijk gebruik en hun overgang naar permanente locaties te verhogen.

1e antwoord

Deze maatregel wordt nu al toegepast. In talrijke projecten die deel uitmaken van een stadsvernieuwingscontract (SVC) wordt al rekening gehouden met tijdelijk gebruik en vormen van transitiegericht gebruik van de ruimte. Het biedt dan ook weinig meerwaarde om deze maatregel als een afzonderlijke actie op te nemen.

Er ligt echter een belangrijke kans in een betere integratie van het tijdelijk gebruik in andere strategische planningsinstrumenten, zoals de richtplannen van aanleg (RPA), de bijzondere bestemmingsplannen (BPA) of de aanvragen voor een stedenbouwkundige vergunning. Wat op dit moment nog onvoldoende wordt toegepast, is een tijdelijk gebruik voorafgaand aan de opstelling van stedenbouwkundige plannen. Op die manier zou het tijdelijk gebruik een instrument kunnen worden om toekomstige bestemmingen te testen, meer inzicht te krijgen in de lokale behoeften en projecten op een meer participatieve en democratische manier vorm te geven.

Tijdelijk gebruik kan fungeren als een proeftuin voor de toekomstige ontwikkeling van een gebied. Door vooraf ruimte te bieden aan tijdelijke activiteiten, initiatieven en gebruikers, kan waardevolle kennis worden opgedaan over de mogelijkheden en beperkingen van een locatie. Die inzichten kunnen vervolgens worden geïntegreerd in de stedenbouwkundige visie en ertoe bijdragen dat projecten beter zijn afgestemd op de behoeften van de bewoners en gebruikers.

Type opvolging

Gedeeltelijke opvolging

Actie

Opvolging - Mogelijke acties analyseren en identificeren

Thema 2

Autodelen aanmoedigen

6 Versoepeling van de voorwaarden voor toegang tot autodelen voor jonge bestuurders

Op dit moment moet je, in de meeste gevallen, al een bepaalde tijd in het bezit zijn van je rijbewijs om gebruik te kunnen maken van een autodeeldienst. Jonge mensen die dat zouden willen, kunnen dat momenteel niet of enkel onder aanvullende financiële voorwaarden. Het Gewest zou op dit punt invloed kunnen uitoefenen op de beheerscontracten van private dienstverleners.

1e antwoord

We zijn ons ervan bewust dat de huidige beperking een rem zet op de groei van autodelen. Het behalen van het rijbewijs is een belangrijk moment om jonge bestuurders kennis te laten maken met dergelijke diensten. Als dat niet gebeurt, bestaat het risico dat velen direct overgaan tot de aankoop van een eigen auto.

Volgens de Brusselse regelgeving mogen aanbieders als voorwaarde stellen dat bestuurders minstens twee jaar rijervaring hebben. Die beperking lijkt met name verband te houden met de eisen van de verzekeringssector, die over het algemeen hogere premies hanteert voor jonge bestuurders.

Er zijn momenteel gesprekken gaande tussen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de autodeelbedrijven op het grondgebied, met name Cambio en Poppy, om de mogelijkheden voor een aanpassing van het regelgevingskader te onderzoeken. Sinds een jaar biedt Cambio bijvoorbeeld voor beginnende bestuurders het 'Campus'-abonnement aan, waarmee ze gebruik kunnen maken van deelauto's tegen een hoger tarief. Die situatie brengt zowel een technisch als een economisch probleem aan het licht.

Jongeren een gemakkelijker toegang bieden tot deelmobiliteit blijkt ook een doelstelling te zijn die door de aanbieders wordt gedeeld. Uit onderzoek van het Kenniscentrum van de mobiliteit blijkt namelijk dat jongeren die al gewend zijn aan deeldiensten voor micromobiliteit (fietsen en steps) meer geneigd zullen zijn om later gebruik te maken van autodelen.

Als men de regelgeving inzake autodelen wil aanpassen om jonge bestuurders toegang te geven tot deelauto's onder voorwaarden die vergelijkbaar zijn met die van andere gebruikers, zal er iets moeten worden gedaan aan de verzekeringskwestie. Er moet een dialoog met de sector worden aangegaan om mechanismen voor risicodeling of solidariteit te onderzoeken die het economische evenwicht van het stelsel kunnen verbeteren zonder dat alle kosten op de gebruikers worden afgewenteld. ›

1e antwoord

Daarnaast zou het Gewest kunnen onderzoeken of er in de erkenningsvoorwaarden voor autodeelaanbieders bepalingen kunnen worden opgenomen die erop gericht zijn de uitsluiting van bestuurders met minder dan twee jaar rijervaring te beperken of op te heffen.

Aangezien deze kwestie deels ook onder federale bevoegdheid valt, zal er overleg plaatsvinden met de federale overheid en de verzekeringssector om na te gaan welke aanpassingen nodig zijn.

We delen de bezorgdheid die in dit burgervoorstel wordt geuit. De huidige situatie beperkt niet alleen de toegang van jonge bestuurders tot autodelen, maar kan hen er ook toe aanzetten een eigen auto aan te schaffen. Het Gewest zal dan ook nagaan welke mogelijkheden er zijn om de regelgeving aan te passen, teneinde een meer inclusieve en toegankelijke deelmobiliteit te bevorderen.

Type opvolging

Wordt onderzocht

Actie

Wordt onderzocht - Samen met de sector onderzoeken

Tijd om het taboe te doorbreken: een bedrijfswagen

Naar onze mening is het essentieel om dit onderwerp in de discussies op te nemen om de kwestie te begrijpen en de complexiteit ervan aan te pakken, ook al valt het niet onder de bevoegdheid van het Gewest. Een bedrijfswagen als fiscaal en cultureel voordeel is een symbool en een belangrijk voordeel dat mensen aanmoedigt om meer te rijden, vaak in SUV-modellen. Dit voordeel is doorgaans voorbehouden voor leidinggevenden en geraakt niet bij de kansarmere groepen. We zijn ons ervan bewust dat het onderwerp bedrijfswagens niet binnen de bevoegdheid van het gewest valt en niet volledig past binnen het thema van de deeleconomie. Toch lijkt het ons dat dit deel uitmaakt van het grotere probleem. We zullen er niet in slagen om het aantal auto's in Brussel te verminderen zolang de bedrijfswagen zo'n belangrijk onderdeel van onze levensstijl blijft. Bovendien is het niet toegestaan om een auto van de zaak te delen met een derde, wat we in vraag willen stellen. Daarom stellen we voor, om de opwarming van de aarde tegen te gaan, om het type voertuigen dat wordt toegekend strikt te controleren door de toegang te beperken tot alleen de lichtste en minst vervuilende modellen (efficiënte oplaadbare hybrides, elektrische auto's) en om het 'mobiliteitsbudget' voordeliger te maken als alternatief voor de bedrijfswagen aangezien dit vandaag de dag niet populair lijkt te zijn (zelden gekozen door werknemers). Er zouden ook bewustmakingscampagnes kunnen worden gevoerd om aan te tonen dat het opgeven (of beperken) van het gebruik van de bedrijfswagen reële voordelen kan opleveren, zowel financieel (herschikking van het mobiliteitsbudget) als ecologisch.

1e antwoord

Zoals door de Burgerraad is vastgesteld, valt de kwestie van de bedrijfswagens uitsluitend onder de federale bevoegdheid. De burgers wilden deze kwestie echter op de politieke agenda houden vanwege de grote impact ervan.

In dat verband hebben Brussel Mobiliteit en Leefmilieu Brussel een gezamenlijke studie uitgevoerd waarin de effecten van dat systeem op het vervoer en het autogebruik in het Gewest worden belicht.

Tot op heden is er geen specifiek overleg tussen de federale overheid en de gewesten over dit thema. De interministeriële conferentie Mobiliteit, waar de vier bevoegde ministers om de vier maanden bijeenkomen, vormt echter een geschikt kader om dit probleem opnieuw op de agenda te zetten.

Hoewel een snelle afschaffing van het fiscale stelsel voor bedrijfswagens weinig realistisch lijkt, zijn er verschillende pistes die het onderzoeken waard zijn. Een daarvan is de invoering van een 'mobiliteitsbudget voor iedereen', waarbij het huidige systeem – met het mobiliteitsbudget als alternatief voor de bedrijfswagen – geleidelijk wordt omgevormd tot een model dat meer gericht is op de vrije keuze van vervoerswijzen. Bovendien kan worden voorgesteld om na te gaan of het mogelijk is een structurele uitwisseling op te zetten tussen de verschillende bevoegdheidsniveaus die zich met deze problematiek bezighouden. ›

1e antwoord

Er zouden ook andere hefbomen kunnen worden onderzocht:

- Er kan worden voorgesteld om de toegestane voertuigtypes (lichtere en minder vervuilende modellen) die onder de regeling voor bedrijfswagens vallen, nader te omschrijven. Er zal een juridische analyse worden uitgevoerd om te beoordelen hoe deze maatregel kan worden uitgevoerd. De Raad stelt tevens vast dat het nog niet mogelijk is om bedrijfswagens op te nemen in een deelsysteem (Lynk & Co zou echter een lease-/deeloplossing aanbieden die al in die richting gaat).
- Een andere mogelijkheid die moet worden onderzocht, is het aanpassen van het systeem voor gratis openbaar vervoer (Mobib-kaart) voor personeelsleden van de Brusselse overheidsdiensten. Momenteel krijgen zij automatisch een MIVB-abonnement, zelfs degenen die er geen gebruik van maken. We zouden hen in ruil daarvoor een mobiliteitsbudget kunnen aanbieden dat gebruikt zou kunnen worden voor deelauto's, om het gebruik daarvan te stimuleren.

We delen de bezorgdheid van de burgers en vinden het belangrijk dat dit dossier op de federale agenda blijft staan. Het Gewest zal deze kwestie dan ook aan de orde stellen in de interministeriële conferentie Mobiliteit, met name met het oog op een uitgebreider mobiliteitsbudget.

Naast het politieke overleg zal ook de coördinatie tussen de betrokken overheidsinstanties moeten worden versterkt. Er zal worden onderzocht of er een speciaal forum voor uitwisseling kan worden opgezet om een samenhangende aanpak tussen de verschillende bestuursniveaus te bevorderen.

Tegelijkertijd zal een haalbaarheidsstudie worden uitgevoerd met betrekking tot de invoering van een mobiliteitsbudget voor ambtenaren van de Brusselse overheid, waarbij ook gebruik wordt gemaakt van diensten voor deelmobiliteit.

Type opvolging

Wordt onderzocht

Actie

Wordt onderzocht - Een werkgroep oprichten of versterken

Particuliere exploitanten met een vrije vloot een beter netwerk opleggen

We weten dat alle gemeenten deelvoertuigen met vaste standplaatsen hebben (Cambio), maar dat geldt niet voor 'vrije vloot' deelvoertuigen (zoals Poppy-wagens). Het ongelijke aanbod in de verschillende gemeenten betekent dat niet iedereen deze oplossing kan uitproberen. De auto wordt nog vaak gezien als een garantie voor vrijheid, vooral in gebieden met slechte verbindingen met het openbaar vervoer (werk buiten Brussel, spontane verplaatsingen). De uitdaging is hier om te zorgen voor een evenwichtig netwerk, zodat deelauto's een geloofwaardig alternatief kunnen bieden voor individueel autobezit.

1e antwoord

De wens van de burgers om het territoriale netwerk voor autodelen te verbeteren, zou kunnen worden meegenomen in de aangekondigde herziening van de gewestelijke regelgeving rond autodelen, waarnaar in het kader van het vorige voorstel werd verwezen. Bij die gelegenheid zullen de aanbieders worden geraadpleegd om een beter inzicht te krijgen in hun situatie, hun beperkingen en de voorwaarden die nodig zijn voor een verdere uitbreiding van het aanbod.

Het is met name belangrijk om na te gaan waarom bepaalde buurten momenteel minder goed worden bediend, en welke factoren ten grondslag liggen aan het relatief beperkte aantal actieve aanbieders in Brussel, waar de markt voornamelijk wordt gedomineerd door Cambio en Poppy. Hoewel economische rendabiliteit een essentiële voorwaarde is voor het voortbestaan van deze diensten, hangt de ontwikkeling ervan ook af van een aanbod dat aantrekkelijk en toegankelijk genoeg moet zijn om nieuwe vormen van gebruik te stimuleren. Het is dus van belang een evenwicht te vinden tussen de economische levensvatbaarheid van de aanbieders en de uitbreiding van het aanbod naar het hele grondgebied.

In dat verband zou het nuttig kunnen zijn om na te gaan welke maatregelen de toetreding van nieuwe spelers kunnen bevorderen en de ontwikkeling van nieuwe vormen van autodelen kunnen stimuleren. Een daarvan is autodelen tussen particulieren ('peer-to-peer'), waarbij burgers hun eigen auto ter beschikking stellen aan andere gebruikers. Dat model, dat al met succes in andere regio's is toegepast, draagt bij aan een uitbreiding van het beschikbare aanbod zonder dat daarvoor nieuwe voertuigen moeten worden aangeschaft.

Er moet echter worden benadrukt dat de huidige regelgeving voor autodeeldiensten met vaste standplaatsen, zoals Cambio, al doelstellingen inzake groei en geografische dekking bevat. Zo beschikt het Brusselse grondgebied over een vrij dicht netwerk van standplaatsen. Voor free-floating autodeeldiensten gelden dergelijke verplichtingen daarentegen nog niet.

Om de mogelijkheden van autodelen tussen particulieren te verkennen, stelt het Gewest voor om een bijeenkomst te organiseren met de betrokken actoren, zoals Dégage of Cozywheels, om een beter inzicht te krijgen in hun behoeften en de mogelijke belemmeringen voor hun groei in Brussel. ›

1e antwoord

We sluiten ons aan bij de wens van de burgers om autodelen voor zoveel mogelijk mensen en op het hele gewestelijke grondgebied toegankelijk te maken. Alvorens nieuwe verplichtingen voor aanbieders te overwegen, lijkt het echter noodzakelijk om inzicht te krijgen in de belemmeringen die momenteel de uitbreiding van het aanbod en de toetreding van nieuwe spelers in de weg staan.

In het kader van de herziening van de gewestelijke regelgeving zal het Gewest dan ook een dialoog aangaan met de aanbieders om na te gaan welke hefbomen hun ontwikkeling kunnen ondersteunen en de geografische dekking van de diensten versterken. Tegelijkertijd zal worden onderzocht of het zinvol is om autodelen tussen particulieren (peer-to-peer) verder te ontwikkelen, met name door middel van overleg met actoren uit de sector en door te bekijken welke aanpassingen in de regelgeving de opkomst hiervan zouden kunnen bevorderen."

Type opvolging

Wordt onderzocht

Actie

Wordt onderzocht - Samen met de sector onderzoeken

Verbetering van het parkeeraanbod voor deelauto's in minder goed bediende gemeenten

Om dit aanbod te verbeteren, omvat het voorstel twee componenten voor het gewest: het verhogen van het minimumaantal parkeerplaatsen per gemeente voor vaste standplaatsen en het reserveren van parkeerplaatsen voor deelauto's van vrije vloten. Zeker zijn van een parkeerplaats in de buurt van de bestemming kan een sterke stimulans zijn om een deelauto te gebruiken (of die nu met standplaatsen of met een vrije vloot werkt). Dat is een van de voorwaarden voor het opgeven van je eigen auto. Het is ook een kans om opnieuw na te denken over de openbare ruimte en de plaats die de auto inneemt: als meer mensen hun privéauto opgeven (die 98% van de tijd geparkeerd staat), komt er ruimte vrij voor deelvoertuigen en komt er in het algemeen meer vrije ruimte in de openbare ruimte.

1e antwoord

We zijn het ermee eens dat het essentieel is om bij het gebruik van een deelauto te kunnen rekenen op een parkeerplaats in de buurt van de bestemming. Passende parkeeroplossingen vormen een belangrijke factor om autodelen aan te moedigen en zouden ook meer autobezitters kunnen bewegen hun auto ter beschikking stellen in een systeem van autodelen tussen particulieren ('peer-to-peer'), zoals eerder vermeld.

Deze kwestie kan worden meegenomen bij de herziening van de gewestelijke regelgeving inzake autodelen. Een van de mogelijkheden die onderzocht kunnen worden, is met name het opzetten van parkeerhubs voor deelauto's, naar het voorbeeld van bepaalde initiatieven in Antwerpen. Die ruimtes, die toegankelijk zijn voor verschillende aanbieders, hebben een doel dat vergelijkbaar is met dat van de parkeerzones voor deelfietsen en -steps in Brussel.

Tegelijkertijd is het belangrijk om, waar dat relevant is, parkeerplaatsen te reserveren voor bepaalde autodeeldiensten. Daarnaast is er een systeem nodig waarmee het gebruik van de voor deelauto's bestemde parkeerplaatsen eenvoudig kan worden gecontroleerd, om misbruik of privégebruik te voorkomen.

Er moet ook rekening worden gehouden met de geleidelijke overgang naar een meer geëlektrificeerde vloot. De behoefte aan laadinfrastructuur voor deelauto's vormt namelijk een cruciale uitdaging voor de toekomstige ontwikkeling van de sector.

We sluiten ons dan ook aan bij de bezorgdheid die de BRK heeft geuit over het parkeeraanbod voor deelauto's. Om na te gaan welke oplossingen het best aansluiten bij de Brusselse context, zal het Gewest een vergelijkende studie uitvoeren naar de praktijken die in andere steden worden toegepast. Deze analyse zal met name betrekking hebben op parkeerhubs, gereserveerde parkeerplaatsen en de afstemming daarvan op de laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen.

De conclusies van dit onderzoek zullen worden meegenomen bij de herziening van de gewestelijke regelgeving inzake autodelen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Type opvolging	Actie
Wordt onderzocht	Wordt onderzocht - Intern onderzoeken

Bepaalde subsidies afhankelijk maken van het gebruik van koolstofarme voertuigen (elektrisch, groene waterstof, enz.) in het gedeelde wagenpark van exploitanten (vaste standplaatsen en vrije vloten)

Zelfs een gedeelde auto is vervuilend als die op brandstof rijdt. Een 100% elektrisch wagenpark zou beter passen bij de wens om onze koolstofvoetafdruk te verkleinen.

1e antwoord

Dit voorstel is binnen de Burgerraad voor het klimaat nog niet zo uitgebreid uitgewerkt en behoeft nog enige verduidelijking. Het secretariaat van de BRK zal daarom het opvolgingscomité om aanvullende informatie vragen, die vervolgens aan de betrokken administraties zal worden doorgegeven.

Er moet echter op worden gewezen dat aanbieders van deelauto's momenteel geen gewestelijke subsidies ontvangen. Er kunnen bepaalde voordelen worden toegekend, zoals gunstige parkeervoorwaarden, maar deze vormen geen directe financiële steun.

Bovendien zijn in de gewestelijke regelgeving al milieucriteria opgenomen, die ertoe hebben bijgedragen dat de Brusselse vloot van deelauto's minder vervuilend is dan voorheen, ook al is ze nog niet volledig geëlektrificeerd. Alvorens een aanscherping van deze eisen te overwegen, moet worden nagegaan of dit haalbaar is, wat de gevolgen ervan zijn en in welk tempo dit kan worden doorgevoerd. Brussel Mobiliteit voert momenteel een onderzoek uit om de mogelijkheden voor een aanpassing van het regelgevingskader op dit gebied te onderzoeken.

Op basis van de resultaten zal kunnen worden beoordeeld of het wenselijk is om op korte, middellange en lange termijn nieuwe milieucriteria in te voeren, met name op het gebied van de elektrificatie van de vloten. Die overgang moet geleidelijk plaatsvinden, in overleg met de aanbieders, om het economische evenwicht in de sector te behouden en een realistische ontwikkeling van de diensten te waarborgen.

Tegelijkertijd kunnen er initiatieven worden ontwikkeld om gebruikers te begeleiden bij het ontdekken en gebruiken van elektrische deelauto's, om ze te promoten.

We delen de door de burgers geformuleerde doelstelling om de milieu-impact van autodelen in Brussel verder te verminderen. Er is hiervoor echter geen subsidieregeling voorzien. De ontwikkeling van de sector zal veeleer berusten op een geleidelijke aanpassing van het regelgevingskader, op basis van een voorafgaande analyse van wat technisch, economisch en operationeel haalbaar is.

Aan de hand van de conclusies van het lopende onderzoek zal kunnen worden vastgesteld in hoeverre nieuwe milieucriteria, met name in verband met de elektrificatie van voertuigen, kunnen worden opgenomen in de gewestelijke regelgeving inzake autodelen. Alvorens de regelgeving te wijzigen, is het immers van belang om een duidelijk beeld te hebben van de verwachte gevolgen en de voorwaarden die nodig zijn voor de tenuitvoerlegging ervan.

Type opvolging
Wordt onderzocht

Actie
Wordt onderzocht - Een onderzoek starten

Een gewestelijke informatiecampagne om autodelen te promoten

Het alomtegenwoordige idee van 'Mijn auto = Mijn vrijheid' is een psychologische rem op het gebruik van deeloplossingen. Daarnaast is er een waar gebrek aan kennis van de cijfers die een verandering in de gewoontes zouden kunnen teweegbrengen: de echte kosten van de privéauto (verzekering, onderhoud, brandstof, parkeren enz.) worden vaak onderschat.

Gerichte informatiecampagnes kunnen de economische voordelen benadrukken (bij minder dan 10.000 km/ jaar is delen goedkoper dan bezitten) en de positieve gevolgen laten zien (minder auto's om te parkeren, minder verkeersopstoppingen, betere luchtkwaliteit).

Het zou ook gaan om het transparanter maken van de kostprijs, door systematisch de kosten van de aankoop en het gebruik van een privéauto te vergelijken met die van een abonnement of occasioneel autodelen, met online simulatoren of brochures.

Een andere belangrijke hefboom is de regulering van autoreclame ten voordele van het promoten van deelsystemen en zachte mobiliteit. Deze mentaliteitsverandering zou al bij de rijlessen via rijscholen kunnen worden verspreid.

1e antwoord

Zoals de Burgerraad heeft vastgesteld, is het voor de groei van autodelen cruciaal om alternatieven voor de eigen auto beter in de verf te zetten, zowel bij potentiële gebruikers als bij aanbieders. In dat verband stelt de Burgerraad voor een calculator te ontwikkelen waarmee de kosten van een eigen auto kunnen worden vergeleken met die van autodelen. Een dergelijke calculator is echter al beschikbaar op de website van Way To Go (https://kostenwijzer.waytogo.be/).

Uit onderzoeken van Brussel Mobiliteit blijkt overigens dat in Brussel het verband tussen autobezit en een gevoel van vrijheid al enkele jaren geleidelijk afneemt. In die context is het nu de ambitie om een nieuwe visie op mobiliteit te bevorderen, die gebaseerd is op de complementariteit van de verschillende vervoerswijzen. Die benadering kan worden samengevat in het volgende principe: “Mijn multimodale mobiliteit is mijn vrijheid.”

Die evolutie komt met name tot uiting in de campagne ‘Eén stad, 1000 manieren om je te verplaatsen’, die in 2026 van start ging. Naast de klassieke communicatieacties is het de bedoeling om burgers in de praktijk kennis te laten maken met de bestaande alternatieven door middel van ervaringen van het terrein.

Met steun van Europese financiering zullen verschillende initiatieven worden ontwikkeld of versterkt, met name:

- sensibiliserings- en begeleidingsinitiatieven zoals het programma ‘Mobility Changers’;
- opleidingen in het besturen van elektrische voertuigen, in samenwerking met aanbieders van deelauto’s;
- kennismakings- en proefsessies rond autodelen, georganiseerd voor verschillende doelgroepen, in samenwerking met overheidsinstanties, verenigingen en particuliere actoren (bijv.: medewerkers van de gemeente Sint-Gillis, het buurthuis Bockstael met een groep vrouwen enz.).

We sluiten ons volledig aan bij de wens van de burgers om multimodale mobiliteitsoplossingen, waaronder autodelen, beter onder de aandacht te brengen. Het Gewest zal zijn sensibiliseringsacties voortzetten en intensiveren om deelauto’s meer ingang te doen vinden bij een steeds breder publiek. Er zal in overleg met de bevoegde diensten worden nagedacht over nieuwe communicatiemiddelen en begeleidingsvormen die zijn afgestemd op de verschillende gebruikersprofielen.

Aangezien directe ervaring de beste motor is voor gedragsverandering, zullen er in samenwerking met de betrokken partijen opleidingen, workshops en testprogramma’s worden ontwikkeld. Hierdoor kunnen burgers in de praktijk kennismaken met oplossingen voor gedeelde mobiliteit, met name elektrische voertuigen.

Wat ten slotte de autoreclame betreft, zal het Gewest een dialoog aangaan met de andere bestuursniveaus om de mogelijkheden tot coördinatie te onderzoeken en na te gaan welke acties gezamenlijk kunnen worden ondernomen om duurzamer en gedeeld mobiliteitsgedrag te bevorderen.

Type opvolging
Opvolging

Actie
Uitvoering – Het voorstel bestaat al

Voorstellen voor exploitanten

De afhankelijkheid van de eigen auto blijft groot, omdat bepaalde groepen (gezinnen met kinderen, mensen met een handicap, bewoners van slecht bediende gebieden) moeilijk zonder kunnen. Het doel van de onderstaande voorstellen is om dit vervoermiddel inclusiever te maken.

- Bepaalde voertuigen en elektrische fietsen aanpassen voor specifieke doelgroepen (kinderzitjes, toegankelijkheid voor personen met beperkte mobiliteit) en de toegang vereenvoudigen (verschillende betalingsmethoden, niet alleen creditcards).
- Alternatieve betalingsoplossingen aanbieden: betaling met een debetkaart, bankoverschrijving of in contanten toestaan om ook mensen zonder creditcard te bereiken.

1e antwoord

We zijn het eens met de vaststelling van de BRK dat het voor een aantal groepen nog steeds moeilijk of zelfs onmogelijk is om een deelauto te gebruiken, door bepaalde belemmeringen. De voorstellen van de burgers van de BRK zijn dan ook bijzonder relevant om het aanbod uit te breiden naar nieuwe doelgroepen.

Zo heeft de aanbieder Cambio bijvoorbeeld dankzij een projectoproep van Leefmilieu Brussel autostoeltjes kunnen aanschaffen. Na verschillende tests om te bepalen welke modellen het meest geschikt waren, werd die optie beschikbaar gesteld aan ouders van jonge kinderen.

Het Gewest zal de aanbieders blijven volgen om de ontwikkeling van het aanbod te stimuleren, evenals initiatieven, proeven, onderzoeken en innovaties die autodelen toegankelijker maken. Daartoe ontvangt het Gewest ook Europese financiering.

Met deze suggesties kan rekening worden gehouden bij de volgende herziening van de regelgeving inzake autodelen. Ze kunnen ook op initiatief van de aanbieders worden uitgevoerd en zullen in dat kader tijdens de geplande bijeenkomst met de actoren van de sector onder de aandacht worden gebracht.

Type opvolging

Wordt onderzocht

Actie

Wordt onderzocht – Een onderzoek starten

Thema 3

Energiedelen ontwikkelen

7 Energiehubs creëren in de wijken

Wij geloven dat het van vitaal belang is om het delen van energie toegankelijker, transparanter en veiliger te maken, vooral voor kwetsbare groepen of groepen die nog niet met dit concept vertrouwd zijn. Als we willen dat tegen 2050 een aanzienlijk deel van onze energie lokaal gedeeld wordt, moeten we inzetten op meer samenwerkingsprojecten, de energieveerkracht van Brussel versterken en burgers bewust maken én betrekken als actoren van verandering.

Een van de obstakels die we hebben geïdentificeerd is een gebrek aan duidelijkheid en begrijpelijke taal. Energie is een technisch domein (het bepalen van de prijs, opslag, technologieën enz.) en de beschikbare informatie is niet altijd toegankelijk of begrijpelijk voor beginners, vooral als het gaat om inzicht in wat het voordeel is voor jou als individu. Bijgevolg ontbreekt het de burgers aan de nodige referentiepunten om de geschiktste oplossing te kiezen (energiedelen, warmtenet, grijswaterbeheer enz.). Sommige mensen zijn bang om een verbintenis aan te gaan zonder de financiële en administratieve implicaties volledig te begrijpen. Als gevolg daarvan is het delen van energie vandaag de dag beperkt tot diegenen die de kennis of de middelen hebben. Administratieve en taalbarrières verergeren dit gebrek aan duidelijkheid. Officiële of technische documenten zijn soms maar in één taal beschikbaar, waardoor ze moeilijker te begrijpen zijn in een kosmopolitische stad als Brussel.

Dit voorstel bevat drie luiken:

1. Een installatie zo dicht mogelijk bij de behoeften: de hubs kunnen worden geïnstalleerd in de wijken die zijn geïdentificeerd in het gewestelijke plan dat voorziet in een bepaald aantal m2 per jaar dat moet worden uitgerust met zonnepanelen, waarbij de wijken met de minste zonnepanelen worden geïdentificeerd, die beter kunnen worden ondersteund, enz.

2. Een duidelijk geïdentificeerde lokale verantwoordelijke die de bewoners informeert, ondersteunt en opleidt (hulp bij groepsaankopen, toegang tot technieken, inzicht in systemen en tussenpersonen, hulp bij beheer en boekhoudkundige controle). Deze hubs zouden de vorming van energiegemeenschappen vergemakkelijken (zonne-energie, warmwaterterugwinning enz.) en een technische en administratieve controledienst bieden en, indien nodig, burgers en tussenpersonen met elkaar in contact brengen. De verantwoordelijke zou een lijst van contacten met gerefereerde professionals uit verschillende vakgebieden aanbieden.

3. Uitgebreide cartografie. Er is al in kaart gebracht waar er in Brussel zonne-energie kan worden opgewekt. Deze kaart zou gekoppeld kunnen worden aan een kaart van bestaande zonnepanelen, om te bepalen waar het gepast zou zijn om lokale energiegemeenschappen op te richten. Het Gewest zou deze gegevens kunnen gebruiken voor het bovengenoemde gewestelijke plan.

1e antwoord

Leefmilieu Brussel deelt bepaalde bevindingen van de Raad. Deelprojecten vereisen inzet van burgers en de toepassing van allerlei (technische, economische, administratieve, juridische, fiscale) kennis en vaardigheden: dat vormt uiteraard een grote uitdaging voor elk burgerinitiatief.

De dienst 'Facilitator Energiedelen en Energiegemeenschappen', die Leefmilieu Brussel sinds 2022 aanbiedt, is net bedoeld om de Brusselaars bij deze projecten te ondersteunen via individuele begeleiding en hulpmiddelen op het gebied van opleiding, informatie en technische ondersteuning. De dienst is momenteel opgeschort, maar zal naar verwachting vanaf 2027 weer beschikbaar zijn. Leefmilieu Brussel heeft momenteel geen plannen om de aanvullende begeleidingsdiensten die door de Raad worden voorgesteld ('lokale hubs') te ontwikkelen, aangezien hiervoor geen budget is. Leefmilieu Brussel wil de Raad er echter op wijzen dat de vernieuwde Facilitator, die binnenkort beschikbaar zal zijn, lessen heeft getrokken uit de vorige opdracht. Naar verwachting zal de dienst aan een aantal bezorgdheden van de Raad tegemoetkomen en nog beter afgestemd zijn op de behoeften die tijdens de eerste opdracht aan het licht zijn gekomen.

In het kader van deze nieuwe opdracht zal Leefmilieu Brussel onderzoeken hoe de Facilitator Energiedelen en Energiegemeenschappen zijn aanwezigheid en toegankelijkheid op lokaal niveau, op het terrein, zou kunnen versterken. De Facilitator zal worden gevraagd om onderbouwde voorstellen te doen over het potentieel, zodat, indien nodig, een te bereiken beleidsdoelstelling en een visie kunnen worden vastgesteld om de uitrol van energiedelen in Brussel een impuls te geven.

De ontwikkeling van nieuwe hulpmiddelen voor 'capaciteitsopbouw' zal worden geëvalueerd (bijv.: documenten in meerdere talen vertalen, video's maken die voor iedereen toegankelijk zijn, informatie delen in samenwerking met lokale instanties enz.). We zullen ook onderzoeken in hoeverre de nieuwe hulpmiddelen die door de dienst Communicatie van Leefmilieu Brussel werden ontwikkeld in het kader van de strategie van nabijheid aan die doelstelling kunnen bijdragen. ›

1e antwoord

Een uitgebreide cartografie

Leefmilieu Brussel beschikt niet over gegevens van alle gebouwen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest die al zijn uitgerust met zonnepanelen, noch over de contactgegevens van de eigenaars ervan. Leefmilieu Brussel merkt bovendien op dat de verwerking van persoonsgegevens die de uitvoering van het voorstel met zich mee zou brengen, een rechtsgrondslag en een juridisch kader zou vereisen in het licht van de AVG-verplichtingen.

Bovendien is de zonnekaart een hulpmiddel om het publiek te sensibiliseren en te informeren over het benutbare zonne-energiepotentieel in Brussel. Deze tool heeft geen commercieel doel en is niet bedoeld om contact te leggen tussen eigenaars en mensen die zonnepanelen willen installeren. De kaart is uitsluitend bedoeld om informatie te verstrekken over de milieu-, energie- en financiële voordelen van zonnepanelen.

Ter informatie: binnen het 'Empower'-project wordt momenteel gewerkt aan de ontwikkeling van een tool die het verband legt tussen mensen die een project willen opstarten en mensen die op zoek zijn naar een project om zich bij aan te sluiten. De tool zal binnenkort beschikbaar zijn en het hele Brussels Gewest bestrijken.

https://netzerocities.eu/brussels-pilot-activity-empower/

Type opvolging

Gedeeltelijke opvolging

Actie

Opvolging - Opdracht geven voor de uitvoering

8 Financiële steun voor eigenaars

In het kader van het aanmoedigen van de oprichting van energiegemeenschappen, zou het Gewest huiseigenaars meer kunnen steunen door het subsidiestelsel te vereenvoudigen voor wie zonnepanelen wil installeren en uiteindelijk energiegemeenschappen wil oprichten. Op dit moment is het subsidiesysteem erg ingewikkeld: veel criteria, veel papierwerk om in te vullen, te korte deadlines… Het is ontmoedigend. Dit voorstel zou ook gekoppeld kunnen worden aan de hubs en de oprichting van een buurtadviseur die deze huiseigenaren kan begeleiden en ondersteunen.

Een andere optie is het afschaffen van de btw op werkzaamheden voor het installeren van zonnepanelen wanneer die worden gebruikt voor energiegemeenschappen.

Een aantal mensen onthielden zich van stemming over deze maatregel omdat de vermelding 'kwetsbare huiseigenaars' was verwijderd die in het oorspronkelijke voorstel wel aanwezig waren.

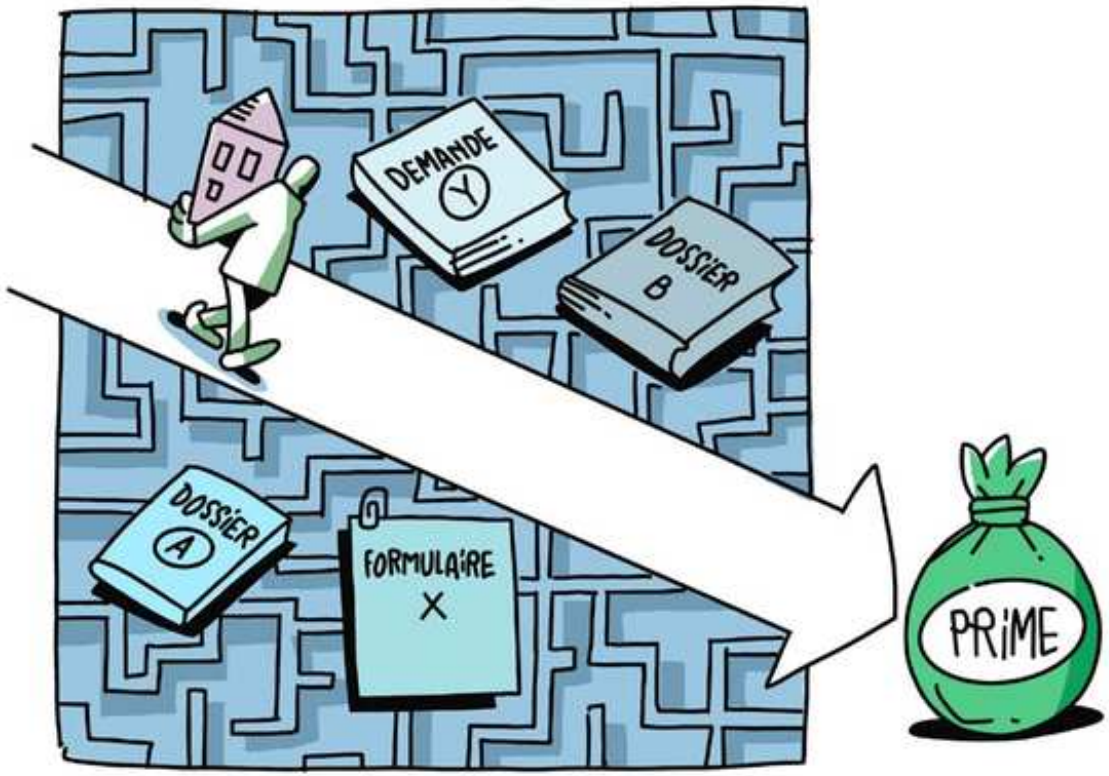
1e antwoord

Leefmilieu Brussel wijst erop dat het huidige systeem van 'groenestroomcertificaten' ervoor zorgt dat een investering in zonnepanelen zich binnen 7 jaar terugverdient. Bovendien zijn de distributietarieven gunstig voor het delen van elektriciteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Leefmilieu Brussel neemt nota van de aanbevelingen van de Raad en onderzoekt welke aanvullende ondersteunende maatregelen zouden kunnen worden genomen in het kader van de uitwerking van het nieuwe gewestelijke 'Lucht-Klimaat-Energieplan'. De toepassing van de btw valt onder de bevoegdheid van de federale overheid: dit voorstel kan dus niet op gewestelijk niveau worden behandeld. Er moet aan worden herinnerd dat zonne-energie al rendabel is. Aangezien de toegang tot informatie het grootste obstakel vormt, is het noodzakelijk om de ondersteunende diensten te versterken.

Het vergemakkelijken van de toegang tot elektriciteitsdeling voor huurders en kwetsbare huishoudens is een uitdaging die in het huidige Klimaat- en Energieplan wordt erkend. In dat kader voert Leefmilieu Brussel momenteel een onderzoek uit om na te gaan welke maatregelen genomen kunnen worden om gedeelde elektriciteit toegankelijker te maken voor bewoners van collectieve woningen.

Sinds 2021 loopt er ook een 'experimenteel' project voor het delen van elektriciteit binnen een sociale woningbouwvereniging. Dat project werd ondersteund en nauwlettend gevolgd door Leefmilieu Brussel; de lessen die hieruit werden getrokken, werden gedeeld met andere beheerders van sociale woningen en vormen een inspiratiebron voor de begeleidingsdiensten. Het oorspronkelijke proefproject leidde tot de oprichting van de lokale energiegemeenschap 'Le Foyer d'Énergie Solidaire' in 2026. ›

1e antwoord	Type opvolging	Actie
BGHM Over fotovoltaïsche energie in de sociale huisvestingssector. Situatie op 20.08.2026: • 2460 kWp geïnstalleerd op 125 gebouwen, met een positief effect voor 2666 woningen (± 6,5% van het sociale woningbestand) • 1400 kWp in aanbouw, 86 gebouwen, 802 woningen (± 2% van het sociale woningbestand) • Nog benutbaar potentieel: tussen 6000 en 10.500 kWp (of 16 tot 28% van het sociale woningbestand), afhankelijk van de gewenste rendabiliteit van de installaties (6000 kWp komt overeen met een financieel optimum, 10.500 met een maximale geïnstalleerde capaciteit) De sociale huisvestingssector wordt geconfronteerd met uiteenlopende perspectieven op het gebied van energieverbruik, waardoor onderwerpen als warmtenetten, energiegemeenschappen, fotovoltaïsche installaties, decarbonisatie, de energiemarkt of maatregelen voor rationeel energiegebruik – het PLAGE-programma – het onderwerp kunnen vormen van een overkoepelende strategie voor de sector.	Gedeeltelijke opvolging	Opvolging - Het voorstel opnemen in een plan of strategie bij de actualisering daarvan

In de sociale huisvesting partnerschappen systematiseren tussen openbare beheerders van sociale woningen en intermediaire actoren voor energie

Vandaag wordt heel wat bruikbare ruimte voor zonnepanelen onbenut gelaten. De kosten (naast administratieve vertragingen) vormen een extra obstakel, vooral als het gaat om het opzetten van collectieve projecten (energiegemeenschappen).

Een ander obstakel is dat ongeveer 60% van de Brusselse bevolking huurt, wat de mogelijkheid om te investeren in installaties (zonnepanelen, opslagsystemen enz.) beperkt. Bovendien zijn huurders voor alle energiegerelateerde beslissingen vaak afhankelijk van de verhuurder of een mede-eigenaar.

Het idee zou dus zijn om openbare sociale huisvestingsmaatschappijen te verplichten om een partnerschap aan te gaan met intermediaire actoren om de bewoners van sociale woningen te laten profiteren van voordeligere tarieven en om het potentieel voor hernieuwbare energie te vergroten. En om, wanneer het Gewest dat kan, nog een stap verder te gaan en het verplicht te maken om zonnepanelen (en regenputten) te plaatsen in alle nieuwbouw of renovatie van sociale woningen (die groter zijn dan een bepaalde oppervlakte). Dit voorstel moet worden uitgebreid naar alle gebouwen van de openbare sector (scholen, administraties enz.).

1e antwoord

Het toegankelijk maken van het delen van elektriciteit voor kwetsbare Brusselaars is een zorg die we delen. Sinds 2021 loopt er in het zuiden van het Gewest een 'experimenteel' project voor het delen van elektriciteit binnen een sociale woningbouwvereniging. Dat project werd ondersteund en nauwlettend gevolgd door Leefmilieu Brussel; de lessen die hieruit werden getrokken, werden gedeeld met andere beheerders van sociale woningen en vormen een inspiratiebron voor de begeleidingsdiensten. Naar aanleiding van deze positieve ervaring wilde de Foyer du Sud de mogelijkheden voor het delen van elektriciteit uitbreiden door in 2026 een lokale energiegemeenschap op te richten: de 'Foyer d'Énergie Solidaire'. Naast de bewoners van sociale woningen denken we ook aan de andere Brusselaars die (voornamelijk) in particuliere meergezinswoningen wonen. Hun behoefte aan ondersteuning is volkomen terecht en er doen zich momenteel vooral problemen voor in mede-eigendommen waar zowel huurders als eigenaars wonen. Er zijn trouwens heel wat mensen die in een kwetsbare situatie verkeren, maar toch geen aanspraak kunnen maken op een sociale woning.

We voeren een onderzoek uit om na te gaan welke maatregelen kunnen worden genomen om het delen van elektriciteit toegankelijker te maken voor bewoners van particuliere meergezinswoningen. De maatregelen waarmee rekening zal worden gehouden, omvatten onder meer samenwerkingsverbanden met intermediaire actoren. Bij dit alles wordt de coöperatieve en maatschappelijke geest van de energiegemeenschappen gerespecteerd. Brugel besteedt hier aandacht aan en verleent vergunningen om de naleving van deze geest en deze fundamentele waarden beter te waarborgen, waarbij controles worden uitgevoerd. ›

1e antwoord

BGHM

Er is geen reden om de openbare vastgoedmaatschappijen (OVM) te verplichten samen te werken met externe partners; het interne potentieel op het gebied van 'productie/verbruik' binnen de sociale huisvestingssector is al voldoende.

Men zou het voor de OVM 'makkelijker kunnen maken en hen aanmoedigen' om energiegemeenschappen op te zetten die hun volledige vastgoedbestand of grote delen ervan bestrijken, en hun huurders voor te stellen zich daarbij aan te sluiten.

Het model van de Foyer du Sud, waarbij een grote coöperatie wordt opgericht waar huurders lid van kunnen worden, biedt echter de mogelijkheid om dit later uit te breiden naar andere particulieren. Een van de factoren die de rendabiliteit van energiegemeenschappen afremmen, is het onderscheid op basis van het aantal hoogspanningscabines tussen de verschillende meters die onder de energiegemeenschap vallen. Een eenvoudige stimuleringsmaatregel die de OVM sterk zou kunnen aanzetten tot het opzetten van dergelijke energiegemeenschappen, zou eenvoudigweg zijn om die belemmering voor hen weg te nemen.

Wat zonne-energie betreft: zonne-energieprojecten zijn over het algemeen rendabel, maar de belemmeringen voor de uitrol ervan liggen niet in een tegenwerking van de OVM of een gebrek aan potentieel, maar in de staat van de daken, de configuratie van het elektriciteitsnet, het aantal meters, de lichtinval en de oriëntatie van de daken. Die verplichting zal in de praktijk dus niet veel veranderen.

Type opvolging

Gedeeltelijke opvolging

Actie

Opvolging - Budget vrijmaken om de uitvoering te onderzoeken

Thema 4

Naar gedeelde woningen

De aanbevelingen van de eerste cyclus versterken

- Openbare en particuliere projectontwikkelaars verplichten om gemeenschappelijke ruimtes op te nemen (fietsgarage, werkplaats, tuin ...) in elk nieuwbouw- of renovatieproject (boven een bepaalde oppervlakte) in het Brussels Gewest.
- Mede-eigendom aanmoedigen om bepaalde delen van het gebouw (kelder, fietslokaal, tuin) te verhuren of open te stellen voor mensen van buiten de wijk, met eenvoudige regels (bestuurshandvest) om sociale banden en zelffinanciering te bevorderen.
- Een bemiddelings- of beheersdienst opzetten in het gebouw of de wijk, deels betaald door de bewoners of de gemeente, om administratieve zaken af te handelen en conflicten op te lossen.
- Intergenerationele huisvesting aanmoedigen op basis van bestaande initiatieven (in het bijzonder in Frankrijk) waarbij de organisatie van gedeelde huisvesting onder toezicht staat van een speciale organisatie of platform.
- Het belang van een digitaal platform (op gemeentelijk of gewestelijk niveau) met aanbiedingen voor cohousing, tijdelijke huisvesting, gedeelde voorwerpen en gedeelde ruimtes (tuinen, parkings enz.).

1e antwoord

Als algemeen antwoord voor de opvolging van alle maatregelen, pleit Perspective voor een betere afstemming tussen de instrumenten voor territoriale ontwikkeling.

Andere (intergenerationele) woonvormen stimuleren:

Wat de gemeenschappelijke ruimtes betreft, wordt deze werkwijze in de praktijk toegepast zonder dat er specifieke regels voor zijn vastgelegd. Brussels Urbanism – de opvolger van Perspective – zou, indien daartoe opdracht wordt gegeven, de projectplanning kunnen nuanceren en verduidelijken (nauwkeuriger RPA, versterking in het GBP van de bestemmingen die gemeenschappelijk gebruik bevorderen). Die mogelijke maatregelen zouden nader moeten worden uitgewerkt in samenwerking met de diensten van Urban (dat ook deel zal uitmaken van Brussels Urbanism) en Brussel Huisvesting. Die elementen zouden kunnen worden opgenomen in de gemeentelijke planning (BBP).

Voor de submaatregel 'cartografie van het aanbod om objecten/diensten te delen':

Perspective rondt het onderzoek naar de typologie van voorzieningen af, een analyse van het netwerk van stedelijke dienstverleningsinfrastructuur. Er zijn plannen om een inventaris te maken van de schoolinfrastructuren die kunnen worden gedeeld, in de vorm van een enquête onder scholen, met als doel gegevens te verzamelen over de bestaande infrastructuur, de wijze waarop die wordt gebruikt, de vastgestelde behoeften en de mogelijkheden voor gedeeld gebruik. Deze eerste gegevens over het gedeeld gebruik van schoolvoorzieningen zullen het mogelijk maken een stand van zaken op te maken en de basis te leggen voor een analyse, met het oog op de uitvoering van projecten.

Voor de overige functies zou het in kaart brengen van de mogelijkheden tot gezamenlijk gebruik het volgende vereisen:

- een voorafgaande opdracht om contact op te nemen met andere administraties, verenigingen en actoren in het veld om de reeds bestaande gegevens te beoordelen die mogelijk al in databases zijn verzameld;
- een gemeenschappelijke methodologie;
- aangepaste hulpmiddelen.

Voor de overige submaatregelen:

In afwachting van de oprichting van Brussels Urbanism is Perspective niet bevoegd voor de GSV en zijn haar bevoegdheden niet van operationele aard. Alles wat verband houdt met de GSV moet in samenwerking met Urban worden uitgewerkt; alles wat van operationele aard is, moet in samenwerking met de lokale of bevoegde autoriteiten worden uitgewerkt.

BGHM

Zodra de ruimtes die 'niet bestemd zijn voor bewoning' bij de BGHM zijn geregistreerd, kunnen we informatie verstrekken over de ruimtes die leegstaan en beschikbaar zijn. Dit wordt georganiseerd in samenwerking met de taskforce Voorzieningen, die aan matchmaking doet. Wordt momenteel ook ontwikkeld op de website van Solidarimmo (een samenwerking die eventueel officieel moet worden bekrachtigd)

Zie hierover: 'Solidaire vastgoedbijeenkomsten', georganiseerd door Solidarimmo en de taskforce Voorzieningen van Perspective, die plaatsvinden op donderdag 8 oktober van 16.00 tot 19.00 uur bij perspective.brussels.

Type opvolging	Actie
Wordt onderzocht	/

Op basis van de verschillende opvolgingsniveaus en de actiepistes die in deze eerste reactie werden geïdentificeerd, zullen de betrokken actoren samen verder werken om concreet te analyseren hoe gevolg kan worden gegeven aan de verschillende voorstellen uit het burgeradvies. Dit gezamenlijke werk zal de Regering in staat stellen een tweede antwoord uit te werken, voorzien in oktober 2027, overeenkomstig de werking van de Burgerraad.

Wanneer relevant, zullen de leden van het Opvolgingscomité bij deze werkzaamheden worden betrokken, zodat de voorgestelde acties trouw blijven aan de bezorgdheden en prioriteiten die door de Burgerraad voor het klimaat werden geformuleerd. Dit comité, samengesteld uit tien burgers, heeft als opdracht om gedurende één jaar de opvolging van de aanbevelingen van de Burgerraad door de Regering te monitoren.

Daarnaast is het belangrijk te benadrukken dat momenteel verschillende belangrijke trajecten lopen, waaronder de actualisering van het Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan en de herziening van de regelgeving rond autodelen. Deze processen bieden concrete opportuniteiten om, waar mogelijk, de aanbevelingen van de Burgerraad voor het klimaat te integreren. Ook de uitwerking van het nieuwe Lucht-, Klimaat- en Energieplan biedt een concrete kans om de aanbevelingen van de Burgerraad voor het klimaat op te nemen in gewestelijke plannen en strategieën.

De betrokkenheid van de verschillende administraties zal essentieel zijn om de continuïteit van de opvolging van deze derde cyclus te waarborgen. Deze coördinatie wordt verzorgd door het secretariaat van de Burgerraad voor het klimaat, ondergebracht bij Leefmilieu Brussel, in nauwe samenwerking met de leden van het Opvolgingscomité, die erop zullen toezien dat de aangekondigde engagementen daadwerkelijk worden opgevolgd.

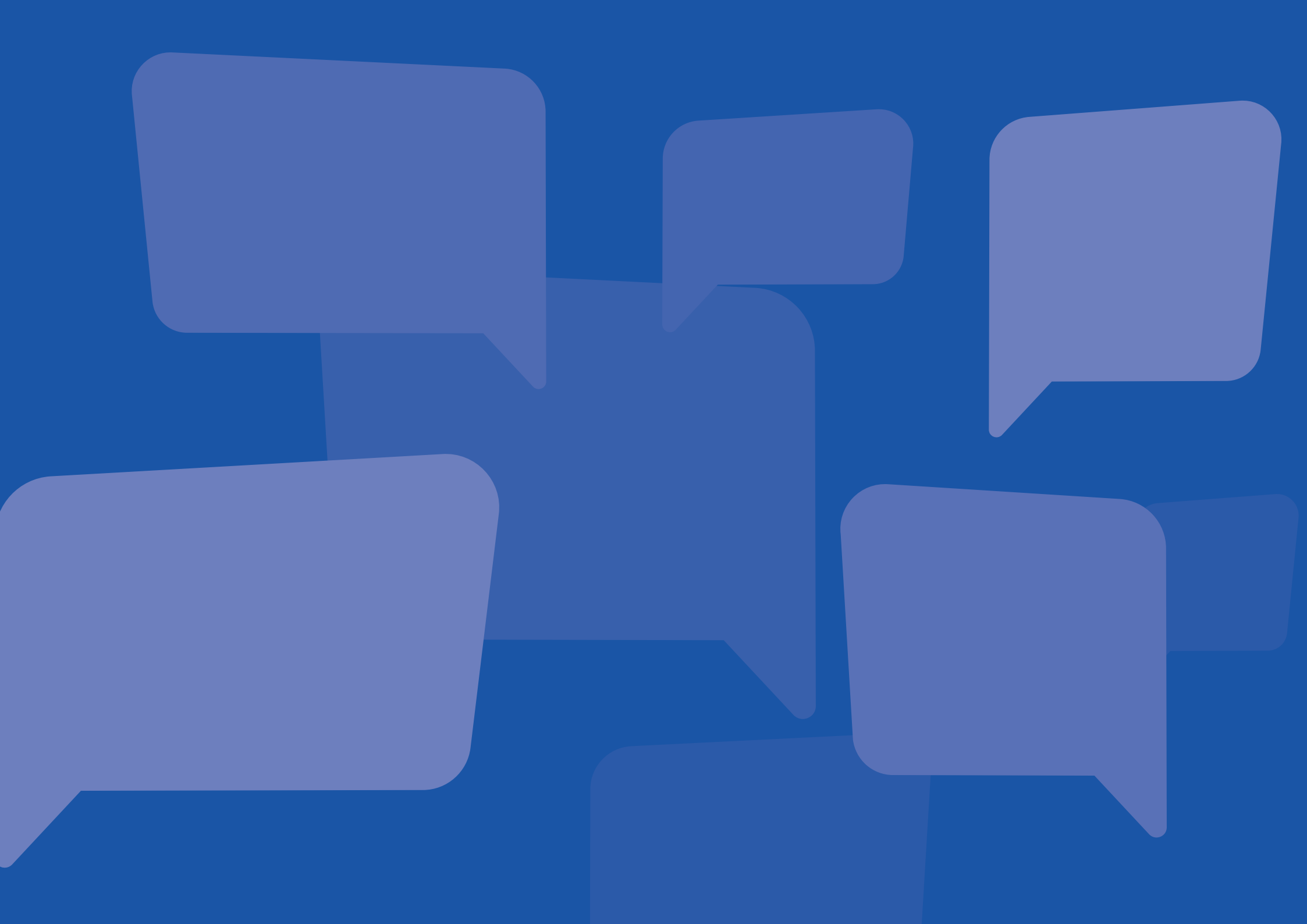
Meer weten over de impact van de vorige cycli

Deze cyclus is de derde die wordt georganiseerd in het kader van de Burgerraad voor het klimaat. Ook eerdere aanbevelingen van burgers hebben reeds geleid tot regeringsantwoorden en concrete opvolgacties.

Wilt u de resultaten van de vorige cycli ontdekken? Raadpleeg dan zeker het **impactverslag 2023-2025 van de Burgerraad voor het klimaat via de website klimaatraad.brussels**:

- Een geïllustreerde en beknopte versie;
- Een volledige versie met een overzicht van alle uitgevoerde acties en behaalde resultaten.

Deze documenten bieden inzicht in de manier waarop de aanbevelingen van burgers werden meegenomen en welke impact zij reeds hebben gehad op het Brusselse overheidsbeleid.

RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

bruxelles environnement
leefmilieu brussel
.brussels

Foto krediet:
© Bryapro
© Freepik p.4

Grafische illustraties:
Juan Mendez

Verantwoordelijke uitgever:
Burgerraad voor het klimaat
Havenlaan 86C/3000
1000 Brussel